

GDPR ja sen vaikutuksia Euroopan unionissa

Sara Manninen

Tekijä Sara Manninen	
Koulutusohjelma Johdon Assistenttityön ja kielten koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi GDPR ja sen vaikutuksia Euroopan unionissa	Sivu- ja liitesivumäärä 44 + 8
<p>Tietosuoja ja liitännäiset asiat tulevat olemaan suurien muutoksien kohteena toukokuun 25. päivä vuonna 2018, kun EU:n yleistä tietosuoja-asetusta, eli tutummin GDPR:ää (General Data Protection Regulation) aletaan soveltaa sellaisenaan kaikissa unionin jäsenvaltioissa.</p> <p>GDPR on seurausta pitkään EU:ssa vallinneista muutostoimenpiteistä, jotka laitettiin alkuun vireille jo vuonna 2012. Päätös varsinaisesta asetuksesta tuli Euroopan Parlamentilta ja Neuvostolta vuonna 2016 ja tänä vuonna, kahden vuoden siirtymäajan jälkeen sen soveltaminen aloitetaan.</p> <p>EU tähtää uudella asetuksella muun muassa digitaalisten sisämarkkinoiden kehittymisen tukemiseen, eri jäsenmaiden nykyisten sääntöjen yhtenäistämiseen ja henkilötietojen vapaan kulun helpottamiseen. Samalla se kuitenkin pyrkii myös luomaan vahvaa tietosuoja-kehystä, jolla on tehokas mutta yksinkertainen täytäntöönpanojärjestelmä.</p> <p>Unioni tähtää tehokkaalla täytäntöönpanojärjestelmällä vastaamaan teknologian kehityksen ja globalisaation tuomiin muutoksiin, sekä samalla tuomaan luotettavuutta prosessien taustalle, jotta tavoite yhtenäisestä Euroopan unionin sääntelystä toteutuisi mahdollisimman tehokkaasti ja käytännöllisesti.</p> <p>Työn tarkoituksena oli luoda kattava ja selkeä infopaketti uudesta asetuksesta ja sen tuomista muutoksista. Työ pyrittiin kirjoittamaan tavalla, jolla lähes asiasta tietämätönkin voi ymmärtää, kuinka suuren muutoksen GDPR sääntelyllään tuo erityisesti yrityksille, mutta myös EU:n yksittäisille kansalaisille. Kohdeyleisönä työlle ovat sekä yksityishenkilöt, että yritykset.</p> <p>Työ koostuu tietoperustasta ja empiirisestä osuudesta. Tietoperusta koostuu faktatiedosta, jolla annetaan lukijalle kattava määrä tarvittavaa pohjatietoa muun muassa itse uudesta asetuksesta, sen taustoista, suurimmista muutoksista eri ryhmille sekä mahdollisista sanktioista. Empiirisessä osuudessa taas lähdettiin selvittämään, millaisella tasolla EU:n kansalaisten tietämys GDPR:stä ja tietosuojasta on, kiinnostaako kyseinen asia ihmisiä, sekä perehdytään haastattelulla kansainvälisen yrityksen nykytilaan asetukseen valmisteluprosessissa.</p> <p>Työn lopulla käydään läpi tuloksia, verrataan niitä ennakko-olettamiin, sekä käsitellään johdopäätöksiä. Viimeiseksi arvioidaan myös koko opinnäytetyötä prosessina, sekä omaa oppimista.</p>	
Asiasanat GDPR, tietosuoja-asetus, Euroopan unioni, tietosuoja, rekisterinpitäjä, rekisteröity	

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Yleistä.....	1
1.2	Työn taustaa ja rakenne	2
1.3	Työn tavoite, tutkimuksen syy ja rajaukset	2
1.4	Tärkeitä käsitteitä.....	4
2	Mitä on tietosuoja ja mikä on GDPR?.....	7
2.1	Mitä on tietosuoja?.....	7
2.2	Mikä on GDPR ja miten tähän tultiin	7
2.3	GDPR EU:ssa.....	10
2.4	GDPR Suomessa	10
3	GDPR:n soveltaminen.....	12
3.1	GDPR ja yritys	12
3.1.1	Rekisterinpitäjän suurimmat velvoitteet	13
3.1.2	Yrityksien tehtävät ennen soveltamista	15
3.2	GDPR ja yksilö.....	16
3.2.1	Rekisteröidyn oikeudet.....	17
3.2.2	GDPR ja lapsi	19
3.3	Asetuksen soveltamatta jättäminen.....	20
3.3.1	Sanktiot.....	21
3.3.2	Sanktioerot henkilötietolaissa ja yleisessä tietosuoja-asetuksessa.....	22
3.4	Rekisteröidyn oikeussuojakeinot.....	23
4	Empiirinen osa	24
4.1	Mitä lähdettiin tutkimaan, kuinka ja miksi	24
4.2	Tutkimuksen statistiikkaa	26
4.3	GDPR- ja tietosuojatietoisuus Suomessa.....	28
4.4	GDPR- ja tietosuojatietoisuus muissa EU:n maissa	31
4.5	GDPR- ja tietosuojatietoisuus yritysmaailmassa	33
4.6	Yritys X	35
5	Pohdinta.....	38
5.1	Tutkimustulosten vertailu	38
5.2	Tutkimuksen luotettavuus	39
	Tutkimuksessa vastaanotettiin sähköisesti 108 vastausta. Koska lomake oli vastaajien saatavilla vain seitsemän vuorokautta, on mielestäni vastaanotettujen vastauksien määrä kiitettävä. Erityisesti, koska vastauksia saatiin monesta eri maasta.....	39
5.3	Tutkimuksen johtopäätökset	41
5.4	Opinnäytetyöprosessin arviointi	42

5.5 Oman oppimisen arviointi.....	43
Lähteet	45
Liitteet.....	50
Liite 1. Kyselylomake Webropol	50
Liite 2. Haastattelulomake Yritys X.....	52

1 Johdanto

1.1 Yleistä

Koko Euroopan unionin laajuista General Data Protection Regulationia eli *yleistä tietosuojasetusta (EU) 2016/679*, (jäljempänä GDPR tai asetus) aletaan soveltaa 25. toukokuuta 2018, joka soveltamisellaan kiristää huomattavasti henkilökohtaisten tietojen käsittelyä ja säilyttämistä tietokannoissa sekä tuo samalla yrityksille merkittävän suuren riskin sanktioille, mikäli selviää, ettei yritys ole saanut muovattua asetuksen säännöksiä omiin käytäntöihinsä ja toimintatapoihin. Organisaatiolle ei myöskään riitä, että se kertoo noudattavansa asetusta, vaan jatkossa pitää pystyä myös osoittamaan, että tietosuojakäytännöt huomioidaan rekisterinpitäjän jokapäiväisessä toiminnassa (OpiTietosuojaa.fi 2018.)

Työssä käsitellään ja käydään läpi asetuksen taustoja (miksi GDPR:ään siirrytään), sen voimaantulon aiheuttamia vaikutuksia niin yritykselle kuin kuluttajallekin, sekä tutkitaan pienimuotoisesti, millä tasolla luonnollisten henkilöiden tietotaso asetuksesta ja heidän omista oikeuksistaan on, niin Suomessa kuin ulkomailla. Lisäksi työssä sivutaan Euroopan unionia kokonaisena instituutiona, sekä sen historiaa ja tavoitteita, kuin myös sen lainsäädäntöä.

Työn empiirinen osuus toteutettiin sekä lähi- että verkkokyselyjen muodossa niin Suomessa kuin eri EU:n maissa. Haastattelutulokset kerättiin muista EU:n maissa sähköisesti Webropol-järjestelmän kautta.

Opinnäytetyö toteutettiin lähes asiasta tietämättömän toimesta ja asiat pyritään työssä esittelemään lukijalle tavalla, jolla toinenkin asiasta tietämätön pystyy ymmärtämään tietosuojasetusta, sen taustaa ja tavoitteita, sekä myös lukemaan työn ilman suurempia vaikeuksia alusta loppuun. Lukija toivottavasti osaa työn luettuaan soveltaa asetuksen muutoksia jotenkin myös arkielämässään.

Työ keskittyy asetuksen kohtiin, jotka ovat merkittäviä ja olennaisia normaalielämän kannalta, sekä yritys-, että yksityishenkilön elämässä. Työn tarkoitus on luoda kattava, mutta tiivis infopaketti asiasta lähes tietämättömälle ja rohkaista yksityishenkilöitä tutustumaan pelottavalta ja varmasti monimutkaiselta tuntuvaan EU:n sääntelyyn.

Johdanto-kappaleen lopulta löytyy haastavampien, mutta olennaisten käsitteiden selitykset, jotta työn lukeminen helpottuu. Lukijan toivotaan antavan hetki tärkeän termistön opettelulle tai läpikäymiselle, jotta opinnäytetyön lukeminen ja ymmärtäminen olisi mahdollisimman vaivatonta ja sujuvaa. Jonkinasteisesta juridisten termien tuntemisesta on

varmasti hyötyä työn lukemisessa, mutta kunhan lukee alussa avatut termit, selviää pitkälle.

1.2 Työn taustaa ja rakenne

Opinnäytetyön kirjoittajana valitsin kyseisen aiheen ensinäkin siksi, että Tradenomi-opintojeni pääaine on juridiikka ja tiesin, että työllä tuli olla selkeä yhteys juridiikkaan, sekä mieluiten johonkin ajankohtaiseen ja yhteiskuntaa puhuttavaan aiheeseen. Olen ollut erityisen kiinnostunut juridiikasta, laeista, pykälistä, kansainvälisistä sääntelyistä ja kaikesta niihin liittyvästä lähes vuosikymmenen, ja siksi aihe juridiikan parissa motivoi.

Vietin viiden kuukauden työharjoitteluni syksyllä 2017 isossa, monikulttuurisessa asiantuntijaorganisaatiossa, jossa GDPR ja sen tuomat muutokset alkoivat pikkuhiljaa näkyä jo silloin, mutta vähintään tulevat näkymään tänä keväänä suurissa määrin. Yrityksen yhtenä ”bisneksenä” on riskienhallinta-osasto, jossa työskennellään päivittäin cyber risk ja tietoturvaan liittyvien asioiden parissa. Sainkin idean ja motivaation aiheeseen juuri tästä yrityksestä, kun ymmärsin, että kyse on niin isosta muutoksesta tietosuoja-asioissa, ei pelkästään kansallisella tasolla ja lähes kaikissa yrityskulttuureissa, että olisi ollut mielestäni melkein typerää jättää perehtymättä aiheeseen paremmin, kun tieto tässä asiassa on varmasti tulevaisuudessa avuksi.

Tiedän jo, että tiedolla, jonka muutaman kuukauden aikana kyseisen aiheen parissa työskennellessäni sain, pystyn auttamaan paljon asiasta tietämättömämpiä ihmisiä tulevaisuudessa ja kertomaan ihmisille kuinka merkittävä asetus GDPR on. Sekä kansallisissa, että toivottavasti myös kansainvälisissä suhteissa aiheesta tulee olemaan hyötyä, erityisesti koska haluan työskennellä tulevaisuudessa jollain tavalla kansainvälisten suhteiden ja juridiikan parissa.

Työn rakenne koostuu selkeästi kahdesta eri osiosta; tietoperustaosuudesta sekä empiirisestä osuudesta. Tietoperusta perustuu suurilta osin lähteistä etsittyyn faktatietoon, oletuksiin, joita lukijalla oli sekä itse asetuksesta luetun uudelleenkirjoittamiseen. Lähteitä tietoperustassa käytettiin paljon, mutta loppujen lopuksi eri lähteet eivät tarjonneet paljon muuta tietoa, kuin mitä itse asetuksesta ei olisi löytynyt suoraan sitä lukemalla. Eri lähteet vain kirjoittivat asiat hieman eri tavalla.

1.3 Työn tavoite, tutkimuksen syy ja rajaukset

Opinnäytetyön tietoperustan päätavoite on antaa lähes kaikki saatava tarpeellinen ja oleellinen perustieto voimaantulevasta asetuksesta, sekä saada asiasta tietämätönkin lu-

kija ymmärtämään, kuinka suuresta asiasta on oikein kyse ja kuinka monen elämään asetus tulee vaikuttamaan, joko nyt tai tulevaisuudessa tai on jo vaikuttanut. Työ on isolta osin suunnattu kuluttajalle, joka työskentelee mahdollisesti yritysmaailmassa ja kokee hyödyllisenä ja sovellettavana työstä saatavan tiedon. Ammattitasaan, juridiikan ammattilaismaiseen aiheeseen paneutumiseen tai soveltamiseen opinnäytetyössä ei kuitenkaan mennä. Kirjoittajana tutkin ja lähestyin aihetta suunnasta ja painopisteellä, joka on hyödyllinen myös itselleni suuressa kansainvälisessä yrityksessä työskennellessä.

Empiirisen osuuden päätarkoitus oli kartoittaa ja saada vastauksia muun muassa siihen, kuinka paljon eroa on ihmisten GDPR-tietämyksellä on eri EU-maiden välillä sekä ovatko tietyissä asemissa olevat (vrt. koulu – työelämä) enemmän tietoisia velvoittavasta asetuksesta kuin toiset. Lisäksi tavoitteena oli kartoittaa, tietävätkö ihmiset tällä hetkellä oikeuksistaan koskien henkilötietosuoja-asioita ja onko siinä eroja eri maiden välillä. Empiiriosiossa on tarkoitus tutkia, pitääkö kirjoittajan olettaus ihmisten melko huonosta tietotasosta koskien voimaantulevaa asetusta sekä yleisesti tietosuojaa, paikkaansa. Opinnäytetyö valmistui kokonaisuudessaan hetki ennen asetuksen soveltamisen aloitusta ja on näin ollen todella ajankohtainen ja hyödyllinen opus kenelle tahansa Euroopan unionin kansalaiselle.

Lähes jokainen yritysmaailmassa työskentelevä on varmasti törmännyt tai tulee varmasti törmäämään termiin ”Yleinen tietosuoja-asetus” tai GDPR jossain vaiheessa joko arki- tai työelämässä. Erityisesti juuri Euroopan unionin kansalaisten näkökulmasta aihe on merkittävä, koska asetus pyrkii yhtenäistämään EU:n tietosuojakäytäntöjä ja luomaan yleisesti unionin tasoisesta sääntelystä ymmärrettävämpää ja helpompaa myös yksityishenkilöille, joka elää jossakin jäsenvaltiossa ja yrittää selvitä asetusten ja säädösten viidakossa. Henkilötietojen vapaata liikkuvuutta EU:ssa yritetään sujuvoittaa asetuksen tuomalla sääntelyllä. Erityisesti siis EU:n kansalaisten tietosuojaan liittyvien oikeuksien kannalta on työssä paljon hyödyllistä tietoa ja sen kannattaa siksi lukea.

EU:n lainsäädäntö on lähes poikkeuksetta monimutkaista ja vaikeaa opittavaa, mutta kirjoittaja haluaa toimia esimerkkinä lukijalle, että lainsäädännöstä voi myös tavallinen henkilö ilman alan koulutusta ymmärtää ja luoda ymmärrettävän, eheän kokonaisuuden sekä saada omaan elämäänsä hyödyllistä tietoa tietosuoja-asioihin liittyen.

1.4 Tärkeitä käsitteitä

Alla on lueteltu opinnäytetyössä esiintyviä hankalampia käsitteitä, jotka on hyvä lukea ajatuksella läpi ennen varsinaisen työn lukemista ja joiden merkitys on hyvä hahmottaa jos-sain määrin.

Artikla

EU:n lainsäädännössä sama kuin Suomen laeissa pykälä.

Etusijaperiaate

EU-oikeuden termi tarkoittaa sitä, että sellainen EU-säädöksen säännös, jolla on välitön oikeusvaikutus, syrjäyttää sen kanssa ristiriidassa olevan kansallisen säännöksen.

EU-asetus

EU:n antama vahvin määräys joka tulee voimaan jokaisessa jäsenmaassa sellaisenaan. Vrt. direktiivi.

EU-direktiivi

Direktiivi on ohje, jonka suhteen jokainen valtio saa valita itse, miten he toteuttavat direktiivin määräykset. Jokaisen maan on laadittava omat lakinsa direktiivin mukaan eli implementoitava direktiivi lainsäädäntöönsä.

EU:n lainsäädäntö

EU:n lainsäädäntö jakautuu primaarilainsäädäntöön (perussopimukset, jotka ovat kaiken EU:n toiminnan pohja) ja sekundaarilainsäädäntöön, johon kuuluvat muun muassa asetukset ja direktiivit, jotka johdetaan perussopimuksien tavoitteista ja periaatteista.

EU:n Perusoikeuskirja

Asiakirja, johon on koottu pätevät perusoikeudet, jotka koskevat EU:n kansalaisia ja EU:n alueella asuvia henkilöitä. Yhtä velvoittava kuin EU: perussopimukset, joihin koko unionin toiminta perustuu.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmä (TATTI)

Oikeusministeriön asettama työryhmä, jonka tehtävänä on valmistella lainsäädäntöehdotus yleisen tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran käytöstä.

Euroopan komissio

Euroopan komissio on ainoa EU:n toimielin, joka voi esittää lainsäädäntöä Euroopan parlamentin ja neuvoston hyväksyttäväksi. Komissio vastaa lisäksi EU:n vuosittaisesta talousarviosta sekä valvoo EU:n lainsäädännön toteutumista.

Euroopan Parlamentti

Euroopan parlamentti on yksi EU:n lainsäädäntöelimistä. Parlamentin päätehtäviä ovat muun muassa päättää EU:n lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, valita Euroopan komission puheenjohtaja ja hyväksyä uusi komission sekä käydä rahapoliittista keskustelua Euroopan Keskuspankin kanssa.

Euroopan Tietosuojaneuvosto (EDPB, European Data Protection Board)

Euroopan unionin elin, joka perustetaan kyseisen asetuksen nojalla ja joka muodostuu kokonaisuudessaan niin, että jokaisesta jäsenvaltiosta tulee yksi edustaja neuvostoon. Neuvostolla on mahdollisuus antaa sitovia päätöksiä tietosuoja-asetuksen soveltamisesta.

GDPR

General Data Protection Regulation = EU:n yleinen tietosuoja-asetus. EU:n antama asetus luonnollisten henkilöiden suojelusta ja henkilötietojen käsittelystä. Aletaan soveltaa 25.5.2018.

Henkilötiedot

Kaikki tieto (esimerkiksi nimi, henkilötunnus, sijainti, verkkotunniste tai muun muassa fyysinen, kulttuurinen tai joku taloudellinen tekijä), joka voidaan tunnistettavasti liittää luonnolliseen henkilöön.

Henkilötietojen käsittelijä

Kokonaisuus (luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu elin), joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun.

Käytännėsäännöt

Käytännėsäännöt ovat yksityiskohtaisia kuvauksia siitä, kuinka henkilötietoja tulisi käsitellä milläkin alalla.

Oikeushenkilö

Henkilöiden tai pääomien yhteenliittymä, johon kohdistuu velvollisuuksia ja johon voi kohdistua oikeuksia. Esimerkkinä valtiot ja osakeyhtiöt.

Oikeussuoja

Oikeusturva, eli Suomen Perustuslain 2 luvun 21 §:n mukainen perusoikeus tehokkaista oikeudellisista keinoista, jonka tulisi taata oikeussuoja kansalaiselle.

Pakottava lainsäädäntö

Sellaista lainsäädäntöä, ettei sääntelystä ole mahdollista poiketa tahdonvaltaisesti sopimalla toisin.

Rekisteri

Jäsenneltynä henkilötietoja sisältävä tietojoukko, josta tietoa saa tietyillä perusteilla.

Rekisterinpitäjä

Kokonaisuus (luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu elin), mikä määrittelee tarkoituksen, olosuhteet sekä keinot henkilötietojen käsittelyyn.

Rekisteröity

Tunnistettava tai tunnistettavissa oleva henkilö, kenen tietoja on jossain rekisterissä.

Sanktio

Rangaistus, tehoste, pakote.

2 Mitä on tietosuoja ja mikä on GDPR?

2.1 Mitä on tietosuoja?

Tietosuoja on osa Suomen perustuslain 11.6.1999/731 takaamaa yksityisyyden suojaa. Tietosuoja on perusoikeus, joka suojelee ja turvaa henkilön yksityiselämää. Tietosuoja liittyy olennaisesti rekisteröidyn (*data subject*) oikeuksiin ja tietosuojan tarkoituksena on näin ollen turvata tiedon kohteen (esimerkiksi henkilötietojen) yksityisyys sekä edut, oikeudet ja vapaudet, sekä varmistaa oikeusturva. Henkilötietojen antamisessa tulee aina olla tarkkana ja noudattaa erityistä varovaisuutta. Tietosuojasta säädetään useassa lainsäädännössä, muun muassa kyseisessä, uudessa EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa 2016/679 eli GDPR:ssä, Suomen perustuslaissa sekä Henkilötietolaissa 22.4.1999/523. (OpiTietosuoja.fi 2016.)

Tietosuojasta ei nykyään enää puhuta esteenä vaan se on alettu nähdä useiden asioiden mahdollistajana. Yrity maailmassa asiakkaan luottamus sekä koko henkilöstön osaaminen tietosuoja- ja -turva-asioissa on operatiivisen toiminnan menestystekijä. ”Tietosuoja – ja tietoturva-asiat pitää organisoida prosessiksi, jota käytännön työssä toteutetaan hallitusti ja suunnitellusti” kertovat Andreasson, Koivisto ja Ylipartanen (2016, 13.)

OpiTietosuoja.fi (2016) sivuston mukaan ”tietosuojalla on perinteisesti ymmärretty henkilötietolain henkilötietojen käsittelyä koskevien vaatimusten huomioon ottamista yksityisten henkilöiden yksityisyyden, oikeuksien ja oikeusturvan varmistamiseksi.” Oikeusturva terminä puolestaan johtaa suoraan Suomen perustuslain 21 §:n 1 momenttiin, jossa säädetään oikeusturvasta:

Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. (Suomen Perustuslaki 731/1999)

2.2 Mikä on GDPR ja miten tähän tultiin

General Data Protection Regulation eli ”Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus)” on seurausta pitkään vallinneista unionin tietosuojalainsäädännön uudistamistoimenpiteistä, jotka laitettiin vireille jo vuonna 2012. Päätös uudesta, varsinaisesta asetuksesta tuli Euroopan Parlamentilta ja Neuvostolta 27.4.2016 ja tänä vuonna, kahden vuoden siirtymäajan jälkeen sitä aletaan soveltaa 25. toukokuuta 2018.

Uusi asetus korvaa yli kaksikymmentä vuotta voimassa olleen vuoden 1995 henkilötietodirektiivin 95/46/EY soveltamispäivästä alkaen. (OpiTietosuoja 2018.)

Asetus on tärkein ja suurin muutos tietosuojalainsäädäntöön yli 20 vuoteen ja sen on tarkoitus yhdenmukaistaa Euroopan unionin tietosuojalainsäädäntöä sekä parantaa yksilön tietosuojaa, mutta myös lisäksi muovata ihmisten asetuksia ja ennakkoluuloja tietosuojasta. (Visma 2018.)

Euroopan unioni on poliittinen ja taloudellinen liitto, johon kuuluu 27 eri maata. Unioni laitettiin alulle vuonna 1958, kun Alankomaat, Belgia, Italia, Luxemburg, Ranska ja Saksa perustivat Euroopan talousyhteisön (ETY), joka myöhemmin laajeni Euroopan unioniksi jäsenten määrän kasvaessa. Varsinaisesti EU luotiin Maastrichtin sopimuksella vuonna 1992. EU:n toiminta perustuu täysin *perussopimuksiin*, joita jokainen jäsenmaa on sitoutunut noudattamaan. Perussopimuksissa kerrotaan unionin arvot ja periaatteet ja perussopimuksen mukaan EU saa antaa jäsenvaltioihinsa asetuksia ja direktiivejä, joista asetus velvoittaa kaikkia jäsenmaita. (Euroopan parlamentti, ei päivätty.)

EU:n perusoikeuskirja 2012/C 326/02 määrittelee unionin tasolla pätevät oikeudet, jotka koskevat kaikki EU:n kansalaisia (Tieteen termipankki 2015) ja vuonna 2009 Lissabonin sopimuksella määriteltiin, että perusoikeuskirja on perussopimuksien tasoinen, velvoittava asiakirja. (Euroopan Parlamentti, ei päivätty.)

EU:n pysyviä päätavoitteita ovat muun muassa sisämarkkinoiden kestävä kasvaminen, tieteen ja tekniikan kehittymisen tukeminen sekä yhteenkuuluvuuden luominen. Nämä tavoitteet ovat selkeästi yhteydessä siihen, mitä uudella, koko unionin laajuisella tietosuoja-asetuksella tavoitellaan ja mihin sillä pyritään. (Euroopan parlamentti, ei päivätty.)

Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen eli GDPR:n tavoitteena on yritysten palveluprosessien sujuvoittaminen ja tehokkuuden lisääminen sekä kustannuksien vähentäminen. Erityisesti myöhemmin käsiteltävä tietosuojavastaavan nimeäminen liittyy olennaisesti tähän. (Andreasson ym. 2016, 30.)

Asetuksen tarkoituksena on myös yhtenäistää ja korvata eri jäsenmaiden nykyiset säännöt ja saada ne vastaamaan nykyaikaa ja lisääntyvää digitalisaation kasvattamaa painetta tietosuoja-asioissa. Yritykset pääsevät nauttimaan vähemmästä byrokratiasta ja hyötymään kuluttajien suuremmasta luottamuksesta. (EUR-Lex, Summary of legislation, 2016.) Myöskin digitaalisten sisämarkkinoiden kehittymistä on tarkoitus edistää, sillä markkinoiden taloudellinen ja sosiaalinen yhdentymisen on lisännyt valtavasti rajat ylittäviä henkilötietojen siirtoja. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.)

Asetuksen taustalla EU:n kansalaisen oikeuksiin siis vaikuttavat sekä edellä mainitut EU:n perusoikeuskirja, että muun muassa kansainväliset ihmisoikeussopimukset. (Andreasson,

Riikonen & Ylipartanen 2017, 29.) Perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaan ”Jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan.” Perusoikeuskirjan 8 artiklassa taas kerrotaan, että jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. (Euroopan unionin perusoikeuskirja 2012.)

EU-kansalaisen ja kuluttajan näkökulmasta asetuksen tarkoitus on siis auttaa kuluttajaa hallitsemaan omia tietojaan (EUR-Lex, Summary of legislation, 2016), sekä auttaa ymmärtämään, kuinka heidän dataa käytetään ja säilytetään, mutta myös lisäksi kuinka he voivat laittaa vireille valituksia tietosuojiin liittyen. Lisäksi asetuksella halutaan parantaa yksilön perusoikeuksia. Suomen Perustuslain toisen luvun 10 §:n Yksityiselämän suojassa viitataan henkilötietojen suojaan. (Findwise Ab 2018)

Asetuksella tähdätään myös suurempaan ja yritysmaailmallisempaan hyötyyn siinä, että kuluttajien luottamus yrityksiin kasvaisi. Tietosuoja kannattaakin ymmärtää asiana, joka auttaa menestykseen: ”Tietosuoja on yksi keino, jolla asiakkaan luottamus voitetaan ja laadukkaan datan saaminen mahdollistuu” (Warma, Teknologainfo.com 2016.)

Tieto- ja kuluttajansuoja ovat ajankohtaisia nykypäivänä erityisen paljon siksi, että digikehitys ja digitaalinen laajentuminen on tällä hetkellä niin kovaa ja kuluttajansuojaviranomaisten tulee pysyä mukana kehityksessä, johon he taas tarvitsevat uusia menetelmiä ja resursseja. Yleisen tietosuoja-asetuksen alussa (ennen varsinaista artikla-osuutta on 173 ”johdanto-kohtaa”, joissa kerrotaan enemmän maallikon kielellä asetuksen taustasta ja artikloiden merkityksestä ja syistä niiden takana ja syitä asetuksen voimaantuloon), sanotaan näin:

Teknologian nopea kehitys ja globalisaatio ovat tuoneet henkilötietojen suojeluun uusia haasteita. Henkilötietoja jaetaan ja kerätään nyt merkittävän paljon enemmän. Teknologian ansiosta sekä yksityiset yritykset että viranomaiset voivat käyttää toiminnassaan henkilötietoja ennennäkemättömän laajasti. Myös luonnolliset henkilöt saattavat yhä useammin henkilötietojaan julkisuuteen maailmanlaajuisesti. Teknologia on mullistanut sekä talouden että sosiaalisen elämän. Tulevaisuudessa se helpottanee edelleen henkilötietojen vapaata kulkua unionissa ja tietojen siirtämistä kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille ja varmistaa samalla henkilötietojen korkeatasoisen suojan. (EUR-Lex 2016)

Lisäksi johdanto-kappaleissa perustellaan asetusta digitalouden kehittymisellä sisämarkkinoilla alla olevasti:

Tämän kehityksen vuoksi unionissa tarvitaan vahva ja johdonmukaisempi tietosuoja-kehys, jota tuetaan tehokkaalla täytäntöönpanolla, sillä on tärkeää rakentaa luottamusta, jonka pohjalta digitaalitalous voi kehittyä koko sisämarkkinoiden alueella. Luonnollisten henkilöiden olisi voitava valvoa omia henkilötietojaan. Oikeusvarmuutta ja luottamusta käytännön toiminnan sujuvuuteen olisi vahvistettava luonnollisten henkilöiden ja talouden toimijoiden sekä viranomaisten kannalta. (EUR-Lex 2016)

Kehityksessä mukana pysyminen on erityisen tärkeää siksi, koska samat säännöt kuluttajansuoja-asioissa pätevät niin normaalimaailmassa, kuin digimaailmassakin. Mikäli viranomaiset eivät pysy kuluttajansuoja-asioissa kehityksessä mukana, on mahdotonta tarjota Euroopan unionin kansalaisille ajankohtaista tietoa heidän oikeuksistaan ja edesauttaa unionin käytänteiden yhtenäistymisprosessissa.

2.3 GDPR EU:ssa

Asetusta sovelletaan lähtökohtaisesti kaikessa henkilötietojen käsittelyssä kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Siispä kaikki toimijat, joilla on käyttäjiä unionin alueella, joutuvat muokkaamaan toimintaansa asetuksen mukaiseksi. Erittäin tärkeää on myös ymmärtää, että rekisterinpitäjän (engl. *data controller*) tai henkilötietojen käsittelijän (engl. *data processor*) toimipaikan tulee sijaita unionin alueella, mutta itse käsittelyn ei tarvitse tapahtua unionin alueella. Tärkeintä siis on se, että jos yritys on rekisteröity EU:n alueelle, tulee asetus vaikuttamaan sen toimintaan. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.)

Asetus ei rajoitu pelkästään EU:n maantieteelliselle alueelle. Kaikki yritykset, jotka tarjoavat palveluita tai tavaroita tai edes seuraavat henkilöiden käyttäytymistä unionin alueella, kuuluvat sovellettavaan alaan. ”Tätä asetusta sovelletaan unionissa olevia rekisteröityjä koskevien henkilötietojen käsittelyyn, jota suorittava rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä ei ole sijoittautunut unioniin.” (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679).

Mikäli siis yrityksen toimipaikka sijaitsee EU:ssa, mutta työntekijät työskentelevät etänä ympäri maailmaa, esimerkiksi toisella mantereella, asetus soveltuu silti.

Kirjoittaja olisi halunnut selvittää työhön ja erityisesti tähän kohtaan, millä tasolla ihmisten GDPR-tietämys muissa EU-maissa on tällä hetkellä ja mitä he tietävät, ovat kommentoineet asetuksesta tai sen voimaantulosta. Sellaisia ei kuitenkaan juurikaan löytynyt, niinpä tällainen tutkimus toteutettiin kirjoittajan toimesta ja tutkimustuloksia analysoidaan opinäytetyön empiirisessä osuudessa.

2.4 GDPR Suomessa

Suomi on ollut Euroopan unionin jäsenmaa vuodesta 1995 asti. Tästä samaisesta vuodesta asti on ollut voimassa viimeisin EU:n henkilötietodirektiivi 95/46/EY, josta kuitenkin kerrotaan, että se kumoutuu uudella asetuksella. Vaikka kumoaminen asetuksen myötä tapahtuukin, EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdannossa kerrotaan näin:

Direktiivin 95/46/EY tavoitteet ja periaatteet ovat edelleen pätevät, mutta sen avulla ei ole pystytty estämään tietosuojan täytäntöönpanon hajanaisuutta eri puolilla unionia, oikeudellista epävarmuutta tai laajalle levinnyttä näkemystä, jonka mukaan erityisesti verkkoympäristössä toimimiseen liittyy luonnollisten henkilöiden suojelun kannalta huomattavia riskejä. Jäsenvaltioiden väliset eroavuudet henkilötietojen käsittelyssä suhteessa luonnollisten henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojeluun, erityisesti oikeudessa henkilötietojen suojaan, voivat estää henkilötietojen vapaan liikkuvuuden unionin alueella. Nämä eroavuudet voivat muodostua esteeksi unionin taloudelliselle toiminnalle, vääristää kilpailua ja estää viranomaisia suorittamasta unionin oikeuden mukaisia velvollisuuksiaan. Tällaiset suojelun tasossa ilmenevät eroavuudet johtuvat direktiivin 95/46/EY täytäntöönpanossa ja soveltamisessa esiintyvistä eroista. (EUR-Lex 2016)

Edellä olevan tekstin mukaan EU siis määräsi Suomessakin velvoittavan asetuksen, koska direktiivi vain ohjeistavana lainsäädäntönä ei ole tarjonnut tarpeeksi jämäkkää ja yhtenäistävää säätelyä, jota kaikkien maiden olisi tullut asetuksenmukaisesti noudattaa.

EU:n yleistä tietosuoja-asetusta aletaan soveltaa niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla. Asetus on suoraan sovellettava säännös, mutta jättää direktiivinomaisesti tiettyihin artikloihin kansallista liikkumavaraa. (Andreasson ym. 2017, 28, 37.) Liikkumavaraa on erityisesti julkisella puolella, mutta myös jonkin verran yksityisellä. (Andreasson ym, 2017, 37.) Liikkumavaran takia hallitus on jättänyt eduskunnalle esityksen (HE 9/2018 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi) tietosuoja-asetusta täydentävästä lainsäädännöstä 1.3.2018. jonka tulisi astua voimaan samana päivänä kun tietosuoja-asetusta aletaan soveltamaan (25.5.2018). Esitys on tehty TATTI-työryhmän mietintöjen pohjalta. (Eduskunta 2018.)

Esitys on valiokunnissa käsittelyssä tämän hetkellä kirjoitushetkellä 26.3.2018.

Asetuksen voimaantulo vaikuttaa jokaiseen Suomalaiseen yritykseen, jossa käsitellään henkilötietoja jollain tavalla. Asetus tekee jokaisesta tällaisesta rekisterinpitäjän. Se, että yrityksellä on henkilörekisteri, ei tarkoita, että nimiä ja tietoja tulisi olla satoja ja tuhansia, vaan se, että pienkampaamoyrittäjällä on ylös kirjattuna hänen vakioasiakkaittensa nimet, yleisesti käytetyt hiusvärit, sekä mahdollisesti muuta tietoa, josta henkilön voi tunnistaa, tekee pienkampaamoyrittäjästä rekisterinpitäjän.

3 GDPR:n soveltaminen

”Tätä asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan unionin alueella sijaitsevassa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän toimipaikassa toiminnan yhteydessä, riippumatta siitä, suoritetaanko käsittely unionin alueella vai ei.” (3 Artikla 1 kohta Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679)

3.1 GDPR ja yritys

Asetuksen soveltamisen aloittaminen toukokuussa aiheuttaa runsaasti paineita erilaisille yrityksille. Ennen asetuksen soveltamista on yritysten tehtävä lukuisia toimenpiteitä ja tarkistuksia liittyen tämän hetkisiin käytäntöihin ja tapoihin. Asetuksessa on monta erityisen tärkeää *rekisterinpitäjän velvoitetta*, jotka siis koskevat yrityksiä, jotka käsittelevät henkilötietoja. Näistä velvoitteista löytyy monia kattavia oppaita (erityisesti internetistä) jotka opastavat yrityksiä valmistautumaan uusiin velvollisuuksiin. Huolellisen valmistautumisen avulla vältetään asetuksen mahdollistamat sanktiot, mutta samalla myös yrityksellä on mahdollisuus prosessien yhtenäistämiseen ja jopa uudistamiseen, kunhan asian näkee enemmän mahdollisuutena kuin uhkana.

Tärkeimpiä asioita yrityksissä GDPR:n tuloon valmistautuessa on selvittää, että ihan ensimmäiseksi henkilötietojen käsittelylle löytyy *oikeusperusta*. Tämä tarkoittaa sitä, että jos yritys käsittelee ja säilyttää henkilötietoja, tulee käsittelylle löytyä laista syy tähän tekemiseen. Lisäksi tulee selvittää *kuinka* yrityksessä käsitellään henkilötietoja (kaikki vaiheet keräämisestä hävittämiseen) ja selvittää kuinka yrityksessä noudatetaan määriteltäviä rekisteröityjen oikeuksia ja kuinka rekisteröityjen pyyntöihin vastataan (esimerkiksi pyyntö saada itseään koskevat tiedot), sekä määritellä johtava valvontaviranomainen, mikäli organisaatio toimii monen unionin jäsenmaan alueella. Valvontaviranomaisen tulee toimia päätoimipaikan maassa. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2018.)

Lisäksi mikäli on todennäköistä, että yrityksen tietokannoissa on lasten tietoja, on niihin liittyvät erityisjärjestelyt huomioitava. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2018.)

Kuvio 1. Mitä yrityksen tulee tehdä ennen GDPR:n soveltamisen alkamista. (HPP 2017)

3.1.1 Rekisterinpitäjän suurimmat velvoitteet

EU:n yleinen tietosuoja-asetus tulee asettamaan rekisterinpitäjälle (*data controller*) monia velvoitteita, joista ei voi poiketa 25.5.2018 alkaen. Muutamia tärkeimpiä velvoitteita pelkälle henkilötietojen käsittelylle ovat laissa säädetyn *oikeusperusteen löytyminen*, *oletusarvoisen tietosuojan ymmärtäminen*, *asetuksen noudattamisen osoittaminen*, sekä *mahdollinen tietosuojavastaavan nimittäminen*. Lisäksi yrityksen tulee olla tietoinen siitä, että jos esimerkiksi yrityksen tietokantaan kohdistuu tietoturvaloukkaus, tulee rekisterinpitäjän ilmoittaa siitä valvontaviranomaiselle. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.)

Oikeusperusteen löytyminen

Rekisterinpitäjän kaiken henkilötietojen käsittelyn tulee perustua vähintään yhteen yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaiseen edellytykseen. Näitä ovat:

- Rekisteröidyn suostumus (esimerkiksi nettisivuilla kohderyhmän perusteella muotoiltu ilmoitus (mitä ei voi sivuttaa) siitä, mihin tietoja tullaan käyttämään, millä perusteella, kauanko tietoja oletettavasti säilytetään, siirretäänkö niitä johonkin ja että rekisteröidyllä on oikeus koska tahansa perua tämä suostumus)
- Rekisteröityä koskevan sopimuksen soveltaminen (rekisteröity on toisena osapuolena esimerkiksi työsopimuksessa)
- Oikeutettu etu (esimerkiksi jäsenyys- tai asiakkuussuhde)
- Lakisääteinen velvoite (esimerkiksi työnantajan tulee ilmoittaa työntekijöidensä palkkatiedot veroviranomaisille)
- Rekisteröidyn tai muun luonnollisen henkilön elintärkeä etu (yritys käyttäisi henkilötietoja esimerkiksi ihmisten varoittamiseen ydinonnettomuudesta)
- Julkinen tehtävä

Oletusarvoinen tietosuoja

Asetuksen 25 artiklassa kerrotaan myös *sisäänrakennetusta* ja oletusarvoisesta tietosuojasta (*engl. privacy by default*), joka tarkoittaa sitä, että rekisterinpitäjän tulee rajata prosessoitava tieto vain tarpeelliseen ja olennaiseen ja säilyttää sitä vain ja ainoastaan sen ajan kuin oleellista ja tarpeellista.

Rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla varmistetaan, että oletusarvoisesti käsitellään vain käsittelyn kunkin erityisen tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Tämä velvollisuus koskee kerättyjen henkilötietojen määriä, käsittelyn laajuutta, säilytysaikaa ja saatavilla oloa. Näiden toimenpiteiden avulla on varmistettava etenkin se, että henkilötietoja oletusarvoisesti ei saateta rajoittamattoman henkilömäärän saataville ilman luonnollisen henkilön myötävaikutusta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta

Asetuksen noudattamisen osoittaminen

Asetuksen 24 artiklassa kerrotaan, että ”rekisterinpitäjän on toteutettava tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että käsittelyssä noudatetaan tätä asetusta.” Kyseessä on jo asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa mainittu osoitusvelvollisuus (*accountability*).

Edellä mainitussa artiklassa 24 kerrotaan, että näinä keinoina voidaan käyttää esimerkiksi myöhemmin artikloissa 40 ja 42 täsmennettyjä *käytännesääntöjä* tai *sertifiointimenetelmiä*. Asetuksella perustettava EU:n tietosuojaneuvosto (EDPB, European Data Protection Board) (OpiTietosuoja 2018) on vastuussa siitä, että kaikki sertifiointimekanismit ja tietosuojasinetit ja -merkit ovat julkisesti saatavilla tietyssä rekisterissä. Sertifioinnissa on otettava huomioon erot yritysten koiden välillä. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679)

Tietosuojavastaavan nimittäminen

Näiden edellä mainittujen velvoitteiden lisäksi merkittävä lisävelvoite yritykselle on selvittää, tuleeko heidän nimetä tietosuojavastaava. Tietosuojavastaavan tehtäviin kuuluu muun muassa seurata henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta ja auttaa organisaatiota noudattamaan lainsäädäntöä. (OM 2017, 34.) Nimeäminen tulee asetuksen 37 artiklan mukaan tehdä aina kun;

- tietojenkäsittelyä suorittaa jokin muu viranomainen tai julkishallinnon elin kuin lainkäyttötehtäviään hoitava tuomioistuin;
- rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän ydintehtävät muodostuvat käsittelytoimista, jotka luonteensa, laajuutensa ja/tai tarkoitustensa vuoksi edellyttävät laajamittaista rekisteröityjen säännöllistä ja järjestelmällistä seurantaa; tai
- rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän ydintehtävät muodostuvat laajamittaisesta käsittelystä, joka kohdistuu 9 artiklan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin ja 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioita tai rikkomuksia koskeviin tietoihin.

Arkikielellä tämä tarkoittaa sitä, että nimeäminen tulee kyseeseen, jos on kyse julkisen sektorin toimijasta (joka ei kuitenkaan ole tuomioistuin), jos organisaation ydintehtävät edellyttävät henkilötietojen laajaa käsittelyä sekä edellyttävät henkilötietojen säännöllistä seurantaa tai ne kohdistuvat erityisiin henkilötietoryhmiin. Käytännössä siis kaikki esimerkiksi julkisen terveydenhuoltopalveluiden tarjoajat joutuvat nimeämään tietosuojavastaavan. (OM 2017, 34.)

Tietosuojavastaavan tärkeimpiin tehtäviin kuuluu myös vaihteleva yhteistyö valvontaviranomaisten kanssa. Yrityksen tulee ilmoittaa henkilö ja hänen yhteystietonsa valvontaviranomaisten tietoon. Lisäksi tietosuojavastaavan on oltava riippumaton, eikä hän saa ottaa tehtäviensä hoitamisen yhteydessä vastaan ohjeita. (OM 2017, 34-35.)

Tietoturvaloukkauksesta ilmoittaminen

Yrityksillä tulee olla jatkossa myös ”asianmukaiset menetelmät henkilötietojen tietosuojaloukkausten havaitsemiseen, raportointiin ja tutkintaan.” (Visma 2018.) GDPR velvoittaa yritykset 25. toukokuuta eteenpäin ilmoittamaan valvontaviranomaiselle kaikista tietoturvaloukkauksista ”ilman aiheutonta viivytystä ja mahdollisuuksien mukaan 72 tunnin kuluessa sen ilmitulosta” (Asetus 33 artikla 1 kohta.) Sama velvollisuus koskee myös henkilötietojen käsittelijää, kenen tulee ilmoittaa asiasta rekisterinpitäjälle. Kaikki henkilötietojen tietoturvaloukkaukset on myös dokumentoitava, mukaan lukien muun muassa sen vaikutukset ja toteutetut korjaavat toimenpiteet. Tämäkin tulee pystyä osoittamaan valvontaviranomaiselle, jotta hän voi tarkistaa, että asetusta on noudatettu. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679, 33 artikla 5 kohta.)

3.1.2 Yrityksien tehtävät ennen soveltamista

Andreasson ym. (2017, 42) painottaa Osaava tietosuojavastaava -kirjassaan yrityksiä käyttämään hyväksi meneillään olevan kahden vuoden siirtymäaikaa. Toki tästä on kirjoitushetkellä (15.3.2018) jäljellä enää reilu muutama kuukausi, mutta yrityksiä olisi ollut suotavaa aloittaa valmistautuminen asetuksen soveltamiseen jo vuonna 2016. Valitettavasti näyttäisi kuitenkin, ettei moni niin ole tehnyt. ”Yrittäjillä on edessään vielä iso urakka tietosuoja-asetukseen varautumisessa. Vasta murto-osa on selvittänyt omassa yrityksessään tarvittavat järjestelmien, sopimusten ja toimintatapojen muutokset” Sanoo Suomen Yrittäjien lainsäädäntöasioiden päällikkö Tiina Toivonen. (Tekniikka & Talous 2017)

Andreasson ym. (2017, 43) kertoo, että suunnittelutyö olisi tullut aloittaa mahdollisimman pian tekemällä omaan yritykseen nykytila-arvio tietosuojasta ja henkilötietojen käsittelystä ja sen pohjalta tuottaa kehityssuunnitelman toimeenpano vuodelle 2017, jolloin ”vuoden 2018 alkupuolelle olisi jäänyt ainoastaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tietosuojavoitteiden toteutumisen lopputarkastukset ja -varmistukset”. Kyseisestä ohjeesta yrityksiä olisi hyvä ymmärtää se, että heidän olisi kannattanut tai aivan viimeistään nyt kannattaa laittaa uudistustehtävärooliin joku henkilö, jolla on niin juridista kuin strategiaprosessiosaamista. Tämä uudistus on pitkä prosessi, joka olisi kannattanut/kannattaa nähdä strategiatyönä, johon laitetaan osaamisalueen ammattilainen toteuttamaan prosessia ja varmistamaan työn sujuva kulkeminen ja eteenpäin vieminen. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun

”Toimiva strategiatyö” -kurssin käyminen yhdistettynä juridiseen osaamiseen olisi kirjoittajan mielestä dynaaminen osaamiskokonaisuus prosessin vastuuhenkilölle/ -ryhmälle. Kyseisellä strategiatyö-kurssilla käydään läpi muun muassa toimivan strategiaprosessin suunnittelu, roolijaot, eteenpäin vieminen, palautteenanto ja vuorovaikutus sekä muun muassa erilaisia työkaluja ja termejä nykytila-arvion luomiseen ja analysoimiseen. Näistä jokaisella olisi arvoa viedessä eteenpäin GDPR-muutosta. Kirjoittaja teki kyseisellä kurssilla seitsemän sivuisen esseen GDPR:n implementoinnista yrityksen käytäntöihin strategiaprosessina. Apuna käytettiin Andreassonin ”Osaava tietosuojavastaava”-kirjaa sekä erilaista strategiakirjallisuutta.

Assistentin rooli yrityksessä asetukseen valmistautumistyössä voi olla merkittävän suuri. Assistentti voi toimia esimerkiksi koko projektin koordinaattorina, viestintävastaavana tai itse projektin sisällä projektiassistenttina. Assistentilla on kuitenkin osaaminen kaikilla näillä osa-alueilla sekä lähes poikkeuksetta kykyä toimia monessa eri roolissa. Myös avustavissa juridisissa tehtävissä heistä voi olla suurta hyötyä.

3.2 GDPR ja yksilö

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen eli GDPR:n keskeisin tavoite kansalaisen näkökulmasta on yksilön oikeuksien ja vapauksien vahvistaminen. Yksilön oikeudet liittyvät olennaisesti ihmisen perusoikeuksien suojaamiseen monimutkaisemmaksi muuttuvassa yhteiskunnassa. Aikaisemmin mainitussa EU:n perusoikeuskirjassa viitataan näihin ja koko unionin toiminta perustuu näihin dokumentteihin.

Asetuksella pyritään vaikuttamaan siihen, että henkilötietojen kerääminen, käsittely ja säilyttäminen muuttuisivat läpinäkyvämmäksi ja näin ollen yksilön oikeuksia suojattaisiin digitaalimaailmassa. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetukset (EU) 2016/679)

Aina kun kyseessä on kuluttajan asemassa oleva yksityishenkilö ja yritys, kuluttajaa suojataan kuluttajansuojalailla. Laki on pakottavaa lainsäädäntöä, mikä tarkoittaa sitä, että jos esimerkiksi nettikaupan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa on ehto, joka on kuluttajaa kohtaa kohtuuton, ei sitä sovelleta. Tällainen olisi esimerkiksi ehto, että ostaja ei saisi reklamoida tuotetta jos se on rikki, eikä siitä saisi rahoja takaisin. Kuluttaja-asemassa olevan yksilön on hyvä olla tietoinen oikeuksistaan, ja sama pätee myös yksilön näkökulmaan puhuttaessa henkilötiedoista. (Yritystoiminta, Tieto.osaavayrittäjä.fi)

Jo tietojenkeräysvaiheessa rekisterinpitäjän tulee toimittaa selkeää ohjeistusta rekisteröidylle siitä, kuinka tietoja kerätään ja käsitellään, mitä tietoja rekisteröidylle tulee toimit-

taa, sekä muun muassa mitkä ovat rekisteröidyn oikeudet. Selkeää, yksinkertaista ja kohdistettua kieltä korostetaan erityisesti, jos kyseessä on lapsi. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679). Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi nettisivujen tietosuojaselosteet poistuvat, ellei niissä ole ollut valmiiksi kohtaa missä voi selkeästi hyväksyä tai hylätä tietojen keräämisen. Lisäksi tekstin muoto tulee olla tiivis ja helposti ymmärrettävä. Rekisteröidyllä pitää olla myös helppo mahdollisuus pyytää helposti tietonsa poistetuiksi. (Itewiki 2017.)

Olennainen tavoite yksilön näkökulmasta on myös se, että asetuksella edesautetaan sitä, että kansalaiset hallitsisivat henkilötietojaan paremmin. Jokaisen EU:n kansalaisen olisi hyvä perehtyä edes pintapuolin asetukseen, sen tuomiin muutoksiin tai edes rekisteröidyn oikeuksiin, jotta osaa tulevaisuudessa ainakin tunnistaa tilanteet joissa yksilöllä on erinäisiä oikeuksia. (EUR-Lex, Summary of legislation 2016.)

3.2.1 Rekisteröidyn oikeudet

Uudessa tietosuoja-asetuksessa kerrotut rekisteröidyn oikeudet vastaavat isolta osin Suomessa jo aiemmin käytössä ollutta säätelyä. Tämä koskee muun muassa itseään koskevien tietojen tarkastamista sekä virheellisten tietojen oikaisua. Uusina oikeuksina tulevat erityisesti *oikeus saada kaikki itseään koskeva tieto poistetuksi sekä oikeus vastaanottaa itseään koskevaa tietoa yksinkertaisessa muodossa sähköisesti*. (Andreasson ym., 2016, 12.)

Läpinäkyvä informointi

GDPR ja yksilö -kappaleessa mainittuihin läpinäkyvyyden ja yksilön oikeuksien vahvistamiseen kuuluu lisää täsmentävämpiä oikeuksia. Läpinäkyvyys -termin alla olennaisena täsmennyksenä on ainakin se, että tietoja kerätessä tulee olla selvillä ainakin *kuka* kerää tietoja, *mitä varten* ja *millä oikeusperusteella* sekä *siirretäänkö* henkilötietoja johonkin. Tämä tulee uuden asetuksen myötä olla selkeästi informoituna rekisteröidylle.

Olennaista on myös se, että koko prosessin läpinäkyvyys tulee käydä ilmi henkilölle, jota koskevia tietoja rekisteröidään. Läpinäkyvyydestä säädetään asetuksen 3 luvun 1 jaksossa. Asioita ja toimenpiteitä, joissa läpinäkyvyyden tulee olla olennaisena osana, säädetään artikloissa 13-22 sekä myös artiklassa 34, jossa kerrotaan, kuinka läpinäkyvää toiminnan tulee olla *tietoturvaloukkauksen sattuessa*. Prosessin läpinäkyvyys tulee siis alkaa jo tietoja kerätessä. Siispä jo keräysvaiheessa rekisteröidylle tulee ilmoittaa, että hänellä on oikeus pyytää pääsyä häntä koskeviin henkilötietoihin, sekä lisäksi rekisteröidylle tulee

toimittaa selkeä tieto siitä, että hänellä on oikeus peruuttaa suostumus tietojenluovutukseen koska tahansa. Kaikki nämä tulee olla yksinkertaisesti ilmaistuna. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.)

Tietojen oikaisu ja poistaminen

Prosessin läpinäkyvyys pätee myös siis rekisteröidyn erinäisissä oikeuksissa, kuten yllä viitattiin artikloihin 13-22.

Näistä on hyvä tietää muun muassa se, että rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että rekisterinpitäjä oikaisee rekisteröityä koskevat virheelliset tai puutteelliset tiedot ilman aiheetonta viivästystä. Tämä kuitenkin on kuitenkin ollut jo aikaisemmin Suomessa sovellettava säännös. Asetuksen 3 jakson 17 Artiklassa säädetään, kuinka rekisteröidyllä on oikeus saada kaikki itseä koskeva tieto poistetuksi erityisesti mikäli niitä ei ole enää tarkoituksenmukaista säilyttää tai jos tietoja on esimerkiksi käsitelty lainvastaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että henkilötiedot tulisi poistaa viipymättä, jos niiden säilyttämiselle ei ole enää laillista perustetta (kts. kohta 3.1.1.), jonka pystyy lisäksi osoittamaan.

Sääntely perustuu spesifisti siihen, ettei henkilötietoja jää vahingossa ja ilman todellista lupaa esimerkiksi tiedostoihin tai tulosteisiin josta nämä voisivat joutua väärin käsiin ja aiheuttaa vakavia seurauksia. Mikäli tällainen tilanne käytännössä tapahtuisi, olisi organisaatio rekisterinpitäjän vastuun ja yleisen tietosuoja-asetuksen 33 artiklan nojalla velvollinen ilmoittamaan tietoturvaloukkauksesta viipymättä valvontaviranomaisille. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.)

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Asetuksen 20 artiklan mukaan ”rekisteröidyllä on oikeus saada häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on toimittanut rekisterinpitäjälle, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja ko-neellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle sen rekisterinpitäjän estämättä, jolle henkilötiedot on toimitettu, jos käsittely perustuu suostumukseen tai sopimukseen ja käsittely suoritetaan automaattisesti.”

Oikeus saada pääsy tietoihin

Uudessa asetuksessa säännellään, että rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy omiin henkilötietoihinsa. ”Tämä tarkoittaa, että rekisterinpitäjän on rekisteröidyn pyytäessä ilmoitettava käsitelläänkö häntä koskevia henkilötietoja vai ei, sekä toimitettava jäljennös käsiteltävistä henkilötiedoista.” (Valtiovarainministeriö 2016.)

Asetuksen 15 artikla velvoittaa toimittamaan rekisteröidylle myös muita tietoja, mikäli hänen tietojaan käsitellään. Näitä tietoja ovat muun muassa käsittelyn tarkoitus, mahdolliset vastaanottajat sekä tietojen suunniteltu säilytysaika. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.)

3.2.2 GDPR ja lapsi

Vuoden 1995 EU:n Tietosuojadirektiivi ei tarjonnut juurikaan ohjeistusta lapsiin liittyvän datan säilyttämiseen tai käsittelemiseen. Uudessa tietosuoja-asetuksessa kuitenkin säädetään nyt erityisesti lapsen erityisasemasta. Asetuksen 6 artiklassa säännellään, millä tavalla käsittely on lainmukaista ja 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa täsmennetään, että käsittely on lainmukaista vain jos ”rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojensa käsittelyyn tai useampaa erityistä tarkoitusta varten.” 8 artiklassa taas erityisesti kohdennetaan käsittelyn lainmukaisuudesta lapseen. Termi ”lapsi” on kuitenkin jätetty sen enempää täsmentämättä. 8 artiklan 1 kohdassa kerrotaan, että kun tietoyhteiskunnan palveluja tarjotaan suoraan lapselle, on henkilötietojen käsittely lainmukaista vain jos lapsi on vähintään 16-vuotias. Alle 16-vuotiaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista vain, jos vanhempi on antanut siihen suostumuksensa. Kuitenkin on hyvä huomioida, että lapsen varsinainen ikä tulisi pystyä tarkastamaan, mutta myös asiaan liittyvän vanhemman/laillisen huoltajan identiteetti ja laillisuus. (Information Commissioner’s Office, ei päivätty) Samassa artiklassa todetaan myös, että jäsenmaat voivat halutessaan säätää alemmasta iästä, joka ei kuitenkaan saa olla alle 13 vuotta. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston aset. (EU) 2016/679.)

Kappaleessa 2.4 mainitussa Hallituksen esityksessä (HE 9/2018 vp), mihin on myös sisällytetty uusi ehdotettu tietosuoja-laki, säädetään 5 §:ssä ”Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettava ikäraja” ja pykälässä ehdotetaan, että

Kun henkilötietoja käsitellään tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetun suostumuksen perusteella ja kyseessä on tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 25 kohdassa tarkoitettujen tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle, lapsen henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos lapsi on vähintään 13-vuotias.

Verrattuna 90-luvun suuntaa antavaan ja ohjeistavaan direktiiviin, uudessa asetuksessa sääntely on muuttunut lapsen kannalta huomattavasti paremmaksi. Asia on kuitenkin erittäin tärkeä ja ajankohtainen digitaaliaikakaudella elävien lasten takia. Lapsia on erityinen tarve suojella, koska he eivät todennäköisesti ole yhtä tietoisia riskeistä, joita henkilötietojen luovuttamiseen saattaa liittyä. Digitalisoitumisen myötä yhä nuoremmat ja nuoremmat elävät jokapäiväistä elämää tietokoneiden ja älylaitteiden kanssa, joissa olennaisena asiana on lähes poikkeuksetta tietoturva-asiat. Velvollisuus liittyy olennaisesti myös kasvatukseen, jotta lapsista kasvatettaisiin valveutuneita ja kriittistä lukutaitoa omistavia modernin, jatkuvasti muuttuvan nyky-yhteiskunnan jäseniä. Netissä ohjeistetaankin yrityksiä kirjoittamaan selkeästi ja ymmärrettävästi kohta entiset rekisteriselosteet, jotta lapset ymmärtäisivät mihin tarkoitukseen heidän henkilötietojaan käytetään ja olisivat edes jollain tavalla tietoisia omista oikeuksistaan. (Information Commissioner’s Office, ei päivätty)

Lapsien oikeudet ovat samat kuin ”rekisteröidyn oikeudet” -kappaleessa listatut oikeudet, eli myös heillä oikeus muun muassa *pyytää pääsyä henkilötietoihinsa ja oikeutta pyytää tietoja poistetuksi*. (Information Commissioner’s Office, Children: At a glance, ei päivätty) Käsittelyn läpinäkyvyydestä kertominen lapsen tapauksessa tulee olla erityisen selkeää ja yksinkertaista ja tekstin ymmärrettävyys tulisi suhteuttaa lapsen ikään ja ymmärrettävyystasoon. Kirjoitusasun tulee olla niin sanotusti ikähyväksyttävää ja esitetty tavalla, joka vetoaa kohdeyleisöön eli oletettavasti suunnilleen arvioidun ikäiseen lukijaan (Information Commissioner’s Office, Checklist: privacy notices, ei päivätty)

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä yrityksille sitä, että tiettyjen esimerkiksi internetsivuilla nopeaan kyselyyn vastaamiseen ja siihen tarvittavien tietojen tallentamiseen liittyvistä ehdoista tulisi olla kerrottu riittävän selkeästi. Erityisesti jos jokin internetsivu on varta vasten suunniteltu lapsille tai nuorille, tulisi sivuston ylläpitäjien pitää mielessä, missä ikäluokassa heidän oletettava kohdeyleisönsä liikkuu ja suhteuttaa tiedon näkyminen ja muoto siihen. Lapsien kuitenkin tulisi olla myös tietoisia pelkästään netissä surffaamiseen liittyvistä tietoturvakysymyksistä ja mitä konkreettisesti tällä hetkellä tarkoittaa, kun he hyväksyvät evästeiden keräämisen.

3.3 Asetuksen soveltamatta jättäminen

Vuoden 1995 direktiivi antoi direktiivinomaisesti ohjeita, kuinka henkilötietoasioissa tulisi toimia ja jokainen EU:n jäsenmaa sai implementoida nämä ohjeet omaan kansalliseen sääntelyynsä. Tämä ei kuitenkaan ole velvoittavaa lainsäädäntöä ja eroaakin siksi huomattavasti tulevasta asetuksesta, joka on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä jokaisessa jäsenmaassa. (Kauppakamari 2016.) Lisäksi tuleva asetusta sisältää *osoitusvelvollisuuden* noudattamisesta. Kuten aikaisemmin Rekisterinpitäjän suurimmat velvoitteet -kappaleessa kerrottiin, uuden asetuksen voimaan tullessa ei enää riitä, että yritys noudattaa asetusta ja kertoo noudattavansa, vaan noudattaminen on toukokuusta eteenpäin pystyttävä osoittamaan erikseen täsmennetyillä keinoilla. (Itewiki 2017)

Rekisterinpitäjän velvoitteiden, eli muun muassa sen, ettei pysty osoittamaan asetuksen noudattamista laiminlyöminen on merkittävä rike ja siitä voi seurata huomattava sanktio rekisterinpitäjälle. Asetuksen 58 artiklan mukaan valvontaviranomainen voi *varoittaa mahdollisesta rikkeestä* rekisterinpitäjää, tai esimerkiksi *huomauttaa asetuksen säännösten vastaisuudesta*. Asetuksen artiklan 83 mukaiset hallinnolliset sakot voivat tulla näiden lisäksi tai sijasta kysymykseen ”kunkin yksittäisen tapauksen olosuhteiden mukaisesti.” (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetusta (EU) 2016/679.)

3.3.1 Sanktiot

”Lainsäätäjän tavoitteena on, että EU-alueelle syntyisi yhtenäinen sanktiotaso.” (Kauppakamari 2016.)

Suomessa on tähän asti (10.4.2018) sovellettu ja sovelletaan edelleen Henkilötietolaki (523/1999), joka on tietosuojaa koskeva yleislaki ja joka pohjautuu EU:n henkilötietodirektiiviin. GDPR:n voimaantulo kumoaa sekä direktiivin, että Henkilötietolain käytön. (Andreasson ym, 2016, 34.) (Kauppakamari 2016.)

Henkilötietolaki säätelee, kuinka henkilötietorikoksesta voidaan rangaista, mutta sääntelyä tieto- ja viestintärikoksista lisättiin myös osittain sisällöllisesti vanhaan Suomen rikoslakiin (19.12.1889/39) vuonna 1995. (Andreasson ym, 2016, 50.) Rikoslain koko luku 38 omistettu pelkästään tieto- ja viestintärikoksille. 38 luvun 9 §:n (22.4.1999/525) on otsikolla *Henkilörekisteririkos* ja siinä kerrotaan, että

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) käsittelee henkilötietoja vastoin henkilötietolain (523/1999) käyttötarkoitussidonnaisuutta, käsittelyn yleisiä edellytyksiä, henkilötietojen tarpeellisuutta tai virheettömyyttä, arkaluonteisia tietoja, henkilötunnusta tai henkilötietojen käsittelyä erityisiä tarkoituksia varten koskevia säännöksiä taikka rikkoo henkilötietojen käsittelyä koskevia erityissäännöksiä, (8.6.2001/480)

2) antamalla rekisteröidylle väärän tai harhaanjohtavan tiedon estää tai yrittää estää rekisteröityä käyttämästä hänelle kuuluvaa tarkastusoikeutta tai

3) siirtää henkilötietoja Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolisiin valtioihin henkilötietolain 5 luvun vastaisesti

ja siten loukkaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai aiheuttaa hänelle muuta vahinkoa tai olennaista haittaa, on tuomittava henkilörekisteririkoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. (Rikoslaki 1889/39)

Kuten aikaisemmin kappaleessa 3.3 mainittiin, yleisen tietosuojasetuksen 83 artiklassa määritellään, kuinka hallinnollisia sakkoja voidaan määrätä. Ne määritellään rikotun artiklan perusteella, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että sakot määrätään kunkin yksittäistapausten perusteella, ottaen huomioon erilaiset artiklassa mainitut seikat. Näitä ovat esimerkiksi rikosoikeudessa usein esiintyvät termit rikkomisen *tahallisuudesta*, *vakavuudesta* ja *laajuudesta*. Hallinnolliset sakot on jaettu kahteen kategoriaan ja maksimissaan 10 000 000 euron tai ”2 % yrityksen edeltävän tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta” sakot voisivat tulla kyseeseen, esimerkiksi jos henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta ei ilmoiteta valvontaviranomaiselle edellytettyjen ehtojen puitteissa. Suuremmat, enintään 20 000 000 euron tai yrityksen ollessa kyseessä 4 % kokonaisliikevaihdosta suuruiset sakot voisivat taas tulla kyseeseen esimerkiksi rekisteröityjen oikeuksia koskevan rikkomuksen ollessa kyseessä. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.)

Asetuksen artiklan 58 mukaan valvontaviranomaisella on myös edellä mainittu valtuus huomauttaa tai varoittaa rekisterinpitäjää ennen varsinaisten sakkojen määräämistä. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.)

3.3.2 Sanktioerot henkilötietolaissa ja yleisessä tietosuojasetuksessa

Henkilötietolaissa säädetään vahingonkorvausvelvollisuudesta. Pykälässä 47 kerrotaan, kuinka lain vastaisesta henkilötietojen käsittelystä rekisterinpitäjä joutuu korvaamaan muun muassa taloudelliset vahingot rekisteröidylle tai täsmennettävästi myös muulle henkilölle. 48 §:ssä viitataan rikoslakiin ja sen sisältämiin rangaistussäännöksiin. Yleisessä tietosuojasetuksessa on melko samanlainen artikla (82 artikla), jossa kerrotaan, että ”jos henkilölle aiheutuu tämän asetuksen rikkomisesta aineellista tai aineetonta vahinkoa, hänellä on oikeus saada rekisterinpitäjältä tai henkilötietojen käsittelijältä korvaus aiheutuneesta vahingosta.” (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.) Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että rekisterinpitäjä joutuu vahingonkorvausvastuuseen, mikäli voidaan todeta, että rekisteröidylle aiheutuu joko taloudellista tai materiaalista vahinkoa henkilötietorikkeen takia.

EU:n yleisen tietosuojasetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mukaan yleinen tietosuojasetus jättää EU:n jäsenmaille kansallisella tasolla liikkumavaraa. Liikkumavaran katsotaan olevan täsmentävä ja täydentävä. (OM/Valtioneuvosto 2017, 13.) TATTI-työryhmän mietinnässä ehdotettiin, että rikoslain 38 lukua (tieto- ja viestintärikokset) muutettaisiin siltä osin, että *vain* jos hallinnolliset sakot *eivät tulisi kyseeseen*, voisi rikosoikeudellinen vastuu langeta. Arkikielellä sanottuna nyt rikoslainsa rangaistaan ”henkilörekisteririkoksista”, jotka ei ole kuitenkaan kovin tarkasti määritellyt. Työryhmän mietinnän mukaan myöskin kyseisen saman luvun 9 §:n määritelmät ovat jäämässä liian laajoiksi, sillä muun muassa ensimmäisessä kohdassa viitataan osaltaan tulevaisuudessa kumottavaan henkilötietolakiin ja sen säännöksiin. (OM/Valtioneuvosto 2017, 173.)

Vastikään 1.3.2018 annettu, edellä mainittu Hallituksen esitys (HE 9/2018 vp) puoltaa myös muutoksia rikoslakiin. Esityksessä ehdotetaan, että ”Rikosoikeudellisista seuraamuksista säädettäisiin kansallisesti ainoastaan siltä osin kuin se on tarpeellista ja siltä osin kuin yleisen tietosuojasetuksen VIII luvun mukaiset seuraamukset eivät tulisi sovellettaviksi.” Hallituksen esityksessä perustellaan edellä mainittua alla olevalla

Rikoslain nykyään sisältämä henkilörekisteririkoksen rangaistussäännös on laaja, ja valtaosa siinä rangaistaviksi säädetyistä teoista tulee yleisen tietosuojasetuksen myötä rangaistavaksi sen 83 artiklan nojalla. Näin ollen nykyinen henkilörekisteririkos tulisi sellaisenaan poistaa ja korvata se tarkemmin rajatulla rangaistussäännöksellä. (Hallituksen esitys HE 9/2018 vp)

Hallituksen esitys sisältää tarkat ja yksityiskohtaiset ehdotukset, miltä osin rikoslakia ehdotetaan muutettavaksi. Hallituksen esitys on kirjoitushetkellä (26.3.2018) valiokuntien käsittelyssä.

Uutena asiana yleisessä tietosuojasetuksessa tulevat olemaan edellä mainitut hallinnolliset sakot. Näitä ei olla määritelty henkilötietolaissa tai rikoslaissa. Erityisesti sakkojen suuruus on suuri muutos verrattuna vanhaan lainsäädäntöön ja sanktioihin.

3.4 Rekisteröidyn oikeussuojakeinot

Asetuksen VIII luku on oma lukunsa rekisteröidyn oikeussuojakeinoista. Näistä rekisteröidyn oikeuksista tärkeimpiä ovat *oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, oikeus oikeussuojakeinoihin valvontaviranomaista vastaan, oikeus oikeussuojakeinoihin rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää vastaan sekä oikeus korvauksen saamiseen*.

Asetuksen 77 artiklan mukaan jokaisella rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, jos hän katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä rikotaan tätä asetusta. Tämä oikeus on erityisesti siinä jäsenvaltiossa, jossa rekisteröidyn vakituinen asuinpaikka sijaitsee. Tämän valitusoikeuden lisäksi rekisteröidyllä on oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin valvontaviranomaista sekä rekisterinpitäjää vastaan (artiklat 78 ja 79) Valvontaviranomaisella on asetuksenmukainen velvollisuus ilmoittaa valituksen tekijälle valituksen etenemisestä ja ratkaisusta, sekä oikeussuojakeinoista, jotka rekisteröidylle kuuluu. Mikäli valvontaviranomainen ei näin toimisi, tulee rekisteröidyllä olla keino jolla hän kuitenkin varmistaa oikeussuojansa luonnollisena henkilönä.

Lisäksi mikäli henkilölle aiheutuu asetuksen rikkomisesta aineellista tai aineetonta vahinkoa, on hänellä oikeus saada joko rekisterinpitäjältä tai henkilötietojen käsittelijältä korvaus. Lähes samanlainen säännös löytyy Henkilötietolain 47 §:stä: ”Rekisterinpitäjä on velvollinen korvaamaan sen taloudellisen ja muun vahingon, joka on aiheutunut rekisteröidylle tai muulle henkilölle tämän lain vastaisesta henkilötietojen käsittelystä.” Rekisteröidyn oikeussuojakeinoihin linkittyy myös asetuksen 3 luvun 1 jakson 4 kohta rekisteröidyn oikeudesta saada tieto siitä, miksi rekisterinpitäjä ei mahdollisesti toteuta rekisteröidyn pyytämää toimenpiteitä. Tällainen voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa rekisteröity pyytää saada häntä koskevat tiedot esille ja vaatii virheellisten tietojen korjausta, mutta rekisterinpitäjä jättäisi tämän pyynnön huomiotta. Ajaksi, jonka sisällä syyt ja tieto valitusmahdollisuudesta sekä muista oikeussuojakeinoista tulee rekisteröidylle toimittaa, on säädetty asetuksessa yksi kuukausi. (Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679.)

4 Empiirinen osa

4.1 Mitä lähdettiin tutkimaan, kuinka ja miksi

Aineiston keruu toteutettiin sekä Webropol-työkalulla internet-kyselynä, että konkreettisesti live-haastattelumuodossa.

Aineiston keruun suunnittelu aloitettiin miettimällä, *mihin työn kannalta olennaisiin kysymyksiin haluttiin saada vastaus ja minkälaiselta ja -suuruiselta kohdeyleisöltä*. Päädyttiin tulokseen, että halutaan toteuttaa määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta laajemmalle ihmisjoukolle eri EU-maissa, jotta saadaan vastauksia erityisesti maakohtaisilla eroilla. Lisäksi haluttiin kuitenkin toteuttaa myös laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta haastattelumuodossa ja täsmennetympin kysymyksiin ja kohderyhmiin, jotta työhön saataisiin vastauksia enemmän tarkempiin kysymyksiin. Tämä laadullinen haastatteluosuus haluttiin toteuttaa haastatteluna yrityksen sisällä, jotta työhön saataisiin näkökulma yrityksen sisältä.

Kohteena Webropol-kyselyssä oli osittain satunnainen ja osittain ei-satunnainen joukko, sillä osasta vastaajia kirjoittajalla ei ole tietoa, keitä he ovat. Lisäksi kysymyksiä miettiessä pohdittiin, kuinka kysymykset saatiin muotoiltua siihen muotoon, etteivät ihmiset näe vastaamista liian haastavana tai aikaa vievänä, tai vastauksiaan mahdollisesti oikeina tai väärinä, sekä että kysymykset olisivat yleisesti kaikkien vastattavissa ilman erinäistä, mahdollisesti vaadittavaa ennakkotietoa. Myös tärkeää kirjoittajalle luonnosteluvaiheessa oli se, että kyselyn vastausaika tulisi pysymään alle viidessä minuutissa ja näin ollen kynnys vastaamiseen ei olisi oletettavasti korkea.

Judith Bell ja Stephen Waters kertovat kirjassaan ”Doing your research project – a guide for first-time researchers” (2014, 21.), kuinka kyselyn kysymysmuotoa miettiessä huomaa miten lausemuotoa ei olekaan niin helppo muodostaa, koska tärkeä on varmistaa, että kysymykset tarkoittavat samaa kaikille, maasta tai muista tekijöistä riippumatta, eikä tulkintaeroja olisi. Bell ja Waters korostavat kirjassaan, että kyselyä tehdessä on hyvä tiedostaa, että se on helppo tapa saada vastauksia kysymyksiin ”mitä, missä, milloin ja miten”, mutta ei niinkään kysymykseen miksi?

Tämän jälkeen kysymykset luonnosteltiin ja alettiin miettiä, kuinka kysely saataisiin lähetettyä laajemmalle kohdeyleisölle, kun vain Suomen sisäisesti. Kaikki kysymykset luonnosteltiin ja kirjoitettiin puhtaaksi ensin Word-alustalle ja lopulta niistä luotiin Webropolissa oma kysely. Kysely oli saatavilla englanniksi, jotta vastauskieli olisi kaikille sama eikä kieltenvälisiä tulkintaeroja pääsisi syntymään.

Haastattelu toteutettiin monikansallisen asiantuntijaorganisaation sisällä ja haastateltava työskenteli General Counsel (yritysjuristi) -tittelillä yrityksessä.

Tärkeimpiä kysymyksiä, joita heräsi tietoperustaa kirjoittaessa ja joihin aineiston keräämisellä lopulta pyrittiin saada vastaus, oli

1. minkälaisia maakohtaisia eroja on ihmisten tietotasossa GDPR:ää koskien
2. onko eroja siinä, minkälaisessa asemassa ihminen on sillä hetkellä elämässä (vrt. opiskelu ja työ) sekä
3. millaisella mallilla yleisesti EU:n kansalaisten tietämys tietosuojasta on ja onko heillä tietoa omista oikeuksistaan tietosuoja-asioita koskien.

Kyselyn avulla saatiin vastauksia lisäksi moniin muihin aiheisiin, esimerkiksi onko sukupuolen tai iän välillä eroja kyseisestä aiheesta tietämisessä.

Kysely lähetettiin internetsivulinkkinä lukuisia eri sosiaalisen median kanavia käyttäen kirjoittajan kontakteille ja heiltä eteenpäin, sekä Suomeen, että moneen muuhun Euroopan unionin maahan (muun muassa Belgia, Iso-Britannia, Ruotsi, Espanja ja Ranska). Kysely oli auki vastaajille ajalla 13.3.-20.3.2018 ja tässä ajassa vastaanotettiin 108 vastausta eri Euroopan unionin maista. Vastauksista 70 % saatiin Suomesta mutta myös Belgian osuus oli myös melko merkittävä (15 %).

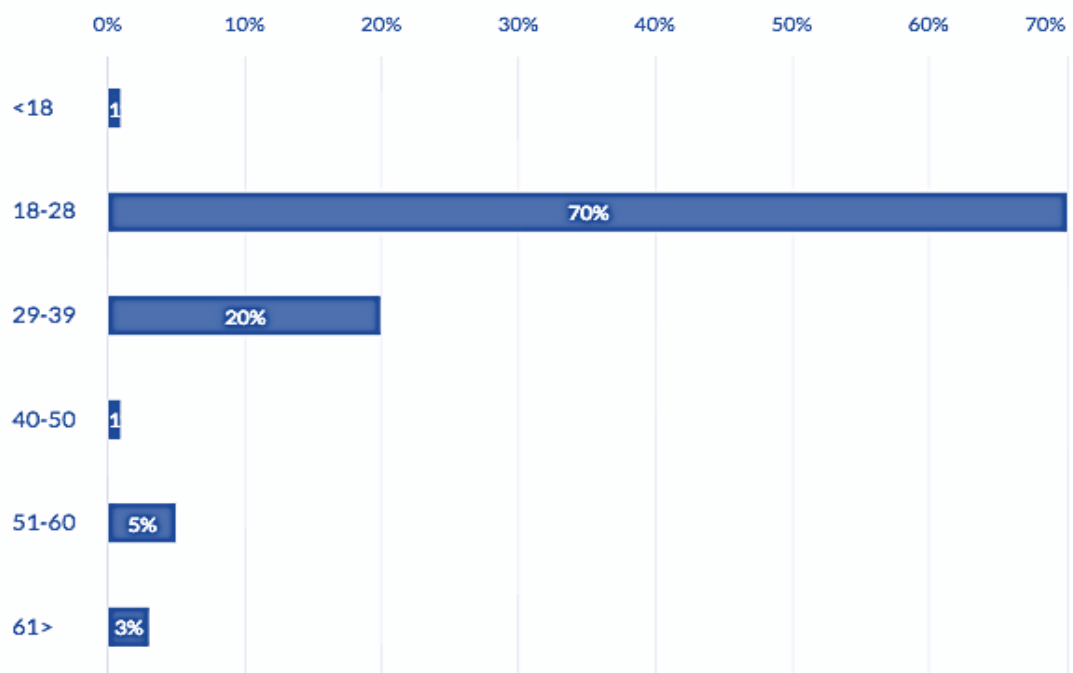
Opinnäytetyö on tutkimustyyppinen laadullisin sekä määrällisin menetelmin ja kerätyllä aineistolla pyrittiin vastaamaan koko opinnäytetyön keskeisimpiin kysymyksiin; kuinka paljon maakohtaisia eroja on tietosuoja- ja GDPR-tietämyksessä, onko eri asemilla vaikutusta tiedon määrään sekä tietävätkö ihmiset EU:ssa mikä on tietosuoja. Empiirisen osuuden tarkoitus on myös luoda koko työlle, eli ”GDPR-infopakettile” konkreettisempia tuloksia nykytilanteesta ja auttaa työtä lukevia ymmärtämään, missä tilanteessa tulosten perustella mennään, kun asetuksen soveltamiseen on niin vähän aikaa jäljellä. Kirjoittaja ei myöskään löytänyt lähdettä, jossa olisi tarkasteltu ihmisten tietotasoa GDPR:stä, erityisesti kuluttajan näkökulmasta. Lähes kaikki lähteet pohjautuivat siis tutkimuksiin, joissa kartoitettiin yritysten tietotasoa asetuksesta. Toki tämä on ymmärrettävää. Tässä kuitenkin nähtiin kyselyn mentävä ”markkinarako” kirjoittajan toimesta ja kysely toteutettiin isoksi osaksi myös omasta kiinnostuksesta. Kysely haluttiin saattaa mahdollisimman laajalle osallistujakunnalle eri Euroopan unionin maissa, jotta vastaukset eivät olisi vain kansallisella tasolla vaan vertailupohja löytyisi edes muutamasta Euroopan eri maasta. Helpoin tapa toteuttaa kysely oli ehdottomasti sähköisessä muodossa, koska oli tiedossa että linkki lähetetään ympäri Eurooppaa.

4.2 Tutkimuksen statistiikkaa

Kysely toteutettiin muodossa, joka olisi ollut saatavilla kaikkialta maailmasta, mutta se lähetettiin vain EU:n kansalaisille ja vain heitä pyydettiin vastaamaan. Vastauksista 76 tuli Suomesta, 16 Belgiasta, yhdeksän Iso-Britanniasta, kaksi Espanjasta ja Saksasta, sekä yksi Ranskasta, Luxemburgista ja Ruotsista. Kyselyyn vastanneista 65 % oli naisia ja 35 % miehiä. Työelämässä heistä oli 50 %, opiskelijoina oli 44 % ja 6 % kuului kategoriaan ”muu”, jonka sisällä vastauksia asemista oli muun muassa ”eläkkeellä, kotiäiti tai työharjoittelu”. Kaikista vastanneista suurin osa (39 %) työelämässä olevista työskenteli liiketoiminnallisissa (hallinnolliset työt, HR, lakimies, hallitustyöt yms.) tehtävissä, mutta myös teknologia- ja asiakaspalvelualalta vastauksia tuli lukuisia. Muut vastaajat työskentelivät muun muassa median, lääketieteen, opettamisen, ilmailualan tai ”muun” parissa. Opiskelevista vastaajista suurin osa (56 %) oli yliopistossa ja ammattikorkeassa 38 %. Muutama opiskelija oli myös kategoriassa ”muualla” ja yksi vastaaja oli lukiolainen.

1. Age

Number of respondents: 108

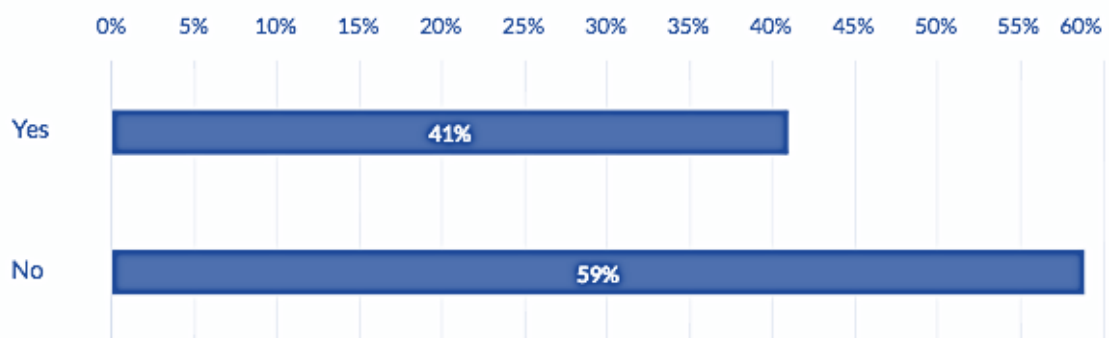

Kuvio 2 ”Kyselyn ikäjakauma” (Webropol)

Yleisesti, kun tarkasteltiin tuloksia kaikkien vastaajien kesken, tiesi suurin osa joko täysin tai ainakin osittain mitä tietosuoja on. 47 % ilmoitti tietävänsä ja vain 5 % kertoi ettei tiedä tietosuojasta mitään. Lähes yhtä mieltä (87 %) oltiin siitä, että tietosuoja ja -turva-asiat

ovat tärkeitä 2000-luvulla ja vain 5 % vastasi, ettei pidä tietoturva-asioita tärkeinä. Kun kyselyssä kysyttiin, ovatko ihmiset kiinnostuneita tietosuoja-asioista, oli vastauksia kyllä/jotenkin lähes sama määrä (43 %/ 46 %). 11% vastaajista kuitenkin taas vastasi, ettei ole millään tavoin kiinnostunut kyseisistä asioista. Kyselyn 12. kysymyksenä kysyttiin, ovatko ihmiset kuulleet GDPR:stä eli EU:n uudesta yleisestä tietosuoja-asetuksesta, jota aletaan soveltaa 25. toukokuuta 2018 ja suurin osa vastaajista (59 %) ei ollut kuullut asiasta.

12. Have you heard about the General Data Protection Regulation (GDPR) which is considering data privacy and will be in force May 25th 2018 in all EU member states? Number of respondents: 108

Kuvio 3 "Oletko kuullut GDPR:stä" (Webropol)

Asetuksesta kuulleita oli 41 % vastaajista, ja heitä pyydettiin kertomaan lyhyesti, mitä he tietävät asetuksesta ja he kertoivat muun muassa näin:

"The EU's approach to make citizens data protection more efficient."

"Regulation to ensure user data is correctly used and maintained",

"We had to pass a test in data privacy at work. It's about responsibilities of registrants and of those who deal with personal data of people."

"Companies cannot use or keep your data without good reason and your consent."

"All companies in EU will have the same responsibilities in protecting employee's personal information. EU residents will have a (limited) right to access and delete their own personal information from databases."

"The new regulation will improve personal data security."

"All data stored must be accessible for the person who it considers also, all personal information must be updated and have the persons promise to store it."

"GDPR gives consumers more control over their own data."

Niitä, jotka tiesivät mikä GDPR oli henkilömäärällisesti 44 ja kyselyssä saatiin 38 lyhyttä kertomusta mitä ihmiset tiesivät asetuksesta. Tuloksista voi siis päätellä sen, että asiasta tietävät ovat asetuksesta perillä hyvin, sillä melkein jokainen kommentti oli enemmän tai vähemmän oikein tai ainakin oikeilla jäljillä. Isolla osalla vastaajista oli GDPR tullut tutuksi esimerkiksi työn kautta ja tämä näkyi myös vastauksissa. Kaikista naisvastaajista 39 % oli kuullut GDPR:stä ja miehillä luku oli 45 %.

Viimeisenä kysymyksenä kyselyssä kysyttiin, ovatko ihmiset tietoisia omista oikeuksistaan tietosuojaan ja -turvaan liittyen omissa jäsenmaissaan ja vastaajista 44 % oli sitä mieltä, ettei ole. ”Kyllä” ja ”jotenkin” vastauksia oli 17 % ja 39 %. Näistä luvuista voisi taas päätellä sen, että ne ihmiset, jotka ovat GDPR:stä kuulleet, niin ovat enemmän perillä sen tuomista oikeuksista yksilölle, kuin tämän hetkisistä oikeuksista kunkin maan kohdalla. Ainakin kirjoittajan korvaan tämä kuulostaa siltä, että keskustelu GDPR:n ympärillä on saanut ihmiset myös tietoisemmiksi omista oikeuksistaan, vaikkakaan luvut eivät ole niin hyviä, mitä niiden toivoisi olevan. Elämme kuitenkin yhteiskunnassa, jossa tietoisuus omista oikeuksista, velvollisuuksista yms. on hienoa asia, ja erityisesti se, että voi kutsua itseään valppaaksi ja tiedostavaksi kansalaiseksi muuttuvassa maailmassa.

4.3 GDPR- ja tietosuojatietoisuus Suomessa

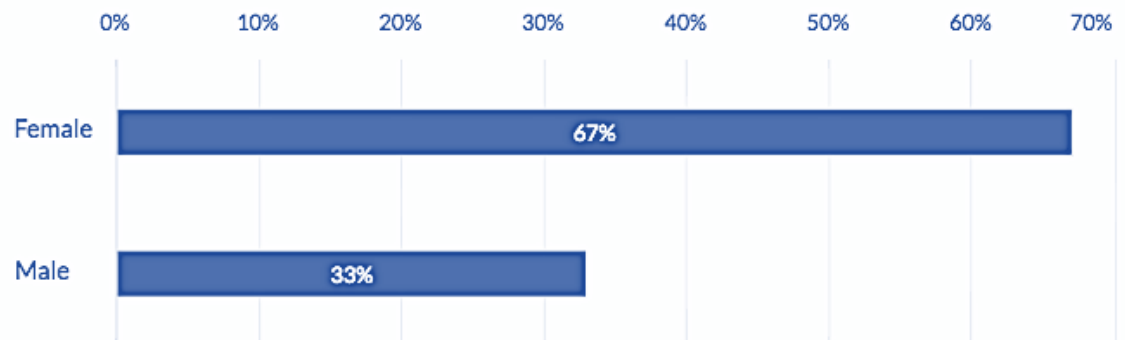
Webropolin kautta toteutettuun kyselyyn vastanneista suurin osa (76 henkilöä eli 70 %) oli Suomessa asuvia. Suomalaisista vastanneista 65 % oli 18-28-vuotiaita, 25 % oli 29-39-vuotiaita, 7 % oli 51-60-vuotiaita, sekä 1 % <18, 40-50 ja 60+-vuotiaita. Naisten osuus suomalaisista vastanneista oli 67 % ja miesten 33 %. Vastanneista 59 % oli työelämässä ja opiskelijoita oli 37 %. 4 % kuului ”muussa asemassa”-kategoriaan.

Kaikista suomalaisista 46 % kertoi tietävänsä mitä on tietosuoja ja 47 % kertoi tietävänsä edes jotenkuten. 7 % ei kuitenkaan ollut hajua siitä, mitä tietosuoja oikein on.

Yleisesti Suomessa oltiin lähes yhtä mieltä (84 %) siitä, että tietosuoja ja -turva-asiat ovat tärkeitä nykyisellä 2000-luvulla. Mutta myös 7 % suomalaisista vastaajista koki, etteivät tietosuoja-asiat ole ollenkaan tärkeitä. Suomessa oltiin myös lähes yksimielisiä siitä, kiinnostavatko tietosuoja-asiat heitä. 39 % vastasi että kiinnostaa, 50 % jotenkuten, mutta 11 % tietosuoja-asiat eivät kiinnostaneet laisinkaan. Suomessa tulokset olivat jakautuneet lähes puoliksi, kun kysyttiin GDPR-tietämyksessä, lähes puolet (47 %) vastaajista tiesivät, mikä voimaantuleva asetukset eli GDPR on, kun taas 53 % ei ollut kuullut asetuksesta tai sen voimaantulosta. Kun tarkasteltiin sitä, kuinka suomalaiset tietävät omista oikeuksistaan, oli eniten tasaisuutta ”jotenkin” ja ”ei”-vastausten välillä. 20 % suomalaisista vastasi tietävänsä oikeuksistaan tietoturva-asioissa, 41 % tiesi jotenkin ja 39 % ei tiennyt ollenkaan.

2. Gender

Number of respondents: 76

Kuvio 4 "Sukupuolijakauma Suomessa"

Suomalaiset naiset

Suomalaisista naisvastaajia oli kokonaisuudessaan 51 henkilöä. Heistä suurin osa oli 18-28-vuotiaita. 55 % oli työelämässä ja 41 % opiskelijoita. 4 % oli "muussa asemassa". Suomalaisista naisvastaajista suurin osa kertoi tietävänsä edes jotenkin mitä tietosuoja on, vain 6 % kertoi ettei tiedä. Suurin osa kertoi myös pitävänsä tietosuoja-asioita tärkeinä meneillään olevalla vuosisadalla. Vain 6 % vastasi tässäkin, ettei pidä tietosuoja-asioita tärkeinä. Suurin osa oli myöskin kiinnostunut kyseisistä asioista paljon tai edes jotenkin, mutta myös 8 % kertoi ettei ole ollenkaan kiinnostunut kyseisistä asioista. Lähes puolet (45 %) suomalaisnaisista oli kuullut GDPR:stä ja sen voimaantulosta. Suomessa kyselyyn vastanneet naiset eivät kovin vakuuttavasti tieneet omista oikeuksistaan, jopa 41 % vastasi, ettei tiedä omista oikeuksistaan tietosuojaa ja -turvaa koskien ollenkaan. Kuitenkin 41 % kuitenkin tiesi edes jotain ja 18 % koki tietävänsä hyvin.

Suomalaisista opiskelijanaisista 86 % kertoi tietävänsä hyvin tai jotenkuten mitä on tietosuoja, vain 14 % ei tiennyt ollenkaan. Suomalaisista opiskelijanaisista myös suurin osa 95 % oli sitä mieltä, että tietosuoja-asiat ovat tärkeitä ainakin joillain tavoin. Lisäksi kaikki vastaajat olivat joillain tavoilla kiinnostuneita tietosuoja-asioista. Suurin osa (67 %) ei kuitenkaan ollut kuullut GDPR:stä ollenkaan.

Suomalaisissa opiskelijanaisissa tietotaso omista oikeuksista jakautui melko tasaisesti kyllä, jotenkuten ja ei-vastausten välille. 33 % kertoi tietävänsä omat oikeutensa liittyen tietosuoja-asioihin Suomessa, 29 % tiesi jotenkin ja 38 % taas ei tiennyt omista oikeuksista mitään.

Suurin osa *työssäkävivistä suomalaisista naisista* kertoi työskentelevänsä bisneksen parissa (46 %). Toiseksi suurin osuus oli asiakaspalvelualalla. Työssäkävivistä suomalaisnaisista kaikki kertoivat tietävänsä edes jotenkin mitä tietosuoja on. Lähes kaikki vastaajat myös kertoivat pitävänsä tärkeänä tietosuoja-asioita. Vain 4 % kertoi ettei pidä tietosuoja-

asioita tärkeinä. 11 % vastaajista ei ollut kiinnostunut tietosuoja-asioista, kun taas loput (81 %) olivat edes jollain tavalla. Suurin osa (57 %) työssäkäyvistä naisista tiesi mikä GDPR on ja 43 % kertoi ettei tiedä mikä asetus on. Suurin osa (57 %) kertoi myös tietävänsä edes jotenkuten, mitkä ovat heidän oikeudet tietosuoja-asioissa Suomessa. 43 % kuitenkin myös vastasi suoraan, ettei tiedä.

Suomalaiset miehet

Suomalaisia miehiä kyselyyn vastasi 25. Heistä suurin osa oli 29-39-vuotiaita. 68 % oli työelämässä ja 28 % opiskelijoita. Yksi vastaaja oli vielä yläasteella. Suomalaisista miehistä 92 % tiesi ainakin jotenkin mitä on tietosuoja ja 92 % piti tietosuoja-asioita tärkeinä. 84 % oli jollain tasolla kiinnostuneita tietosuoja-asioista, kun taas 16 % ei ollenkaan. Yli puolet suomalaismiehistä (52 %) oli kuullut GDPR:stä ja melkein puolet ei ollut. 36 % miehistä ei tiennyt tietosuojaoikeuksistaan Suomessa, kun taas 64 % tiesi enemmän tai vähemmän.

Suomalaisista opiskelijamiehistä 86 % tiesi hyvin tai jotenkuten mitä tietosuoja on. Lähes kaikki opiskelijamiehet olivat sitä mieltä, että tietosuoja-asiat ovat tärkeitä, vain yksi vastaaja koki, että ne eivät ole. Suurin osa myös oli kiinnostunut tietosuoja-asioista, vain kaksi vastaajaa kertoi, etteivät asiat kiinnosta heitä. Myöskään opiskelijamiehistä suurin osa (57 %) ei ollut kuullut GDPR:stä, niin kuin suurin osa opiskelijanaisista. Opiskelijamiehistä kuitenkin naisia suurempi osa (43 %) kertoi, ettei tiedä omista oikeuksistaan mitään. 57 % oli enemmän tai vähemmän tietoa asiasta.

Työssäkäyvistä suomalaismiehistä suurin osa (47 %) työskenteli teknologian parissa. Myös bisneksen parissa oli merkittävä osuus (29 %). Lähes kaikki vastaajat tiesivät mitä tietosuoja on. Myös lähes yksimielisiä oltiin siitä, että tietoturva-asiat ovat tärkeitä kullalla vuosisadalla, vain yksi henkilö vastaajista oli eri mieltä. Lähes jokainen vastaaja (88 %) oli kiinnostunut tietosuoja-asioista, vain 12 % ajatteli eri tavalla. Suurin osa (59 %) työssäkäyvistä miehistä oli kuullut GDPR:stä, mutta myös 41 % kertoi ettei tiedä asetuksesta ja sen voimaantulosta. 71 % miehistä koki, että he ovat perillä oikeuksistaan Suomessa tietosuojaa koskien hyvin tai edes jollain tasolla. Tästä voi päätellä sen, että työssäkäyvistä suomalaismiehistä pienempi osa oli tietämätön omista oikeuksistaan, kuin saman aseman naisista.

Yleisesti tietosuojatietämys ja tieto GDPR:stä oli Suomalaisten keskuudessa jakautunut melko laajasti. Suomalaiset yleisesti tiesivät melko hyvin mitä on tietosuoja, mutta tietämys GDPR:stä oli jakautunut selkeämmin opiskelijoiden ja työssäkäyvien välille. Työssäkäyvät näyttivät tietävän asetuksesta enemmän, sukupuolesta riippumatta. Ilman asemaan katsomista, sukupuolten välillä ei ollut merkittäviä eroja, jos vertasi, kuinka moni tiesi asetuksesta. Yleisesti naisten ja miesten välillä asemaa katsomatta oli hieman eroa,

kiinnostivatko tietoturva-asiat vai ei. Naisista 8 % ei ollut ollenkaan kiinnostunut, kun taas miehistä 16 % ei ollut myöskään. Yleisesti vastanneet naiset tuntuivat Suomessa olevan siis kyselyn mukaan kiinnostuneempia tietosuoja-asioista kuin miehet. Omien oikeuksien tietotasoa tulkittaessa oli pieni ero miesten ja naisten välillä, naisista 41 % ei tiennyt Suomessa oikeuksistaan ja miehistä 36 %. Kyselyn mukaan siis naiset tuntuvat olevan hieman kiinnostuneempia asiasta, mutta tietävät silti vähemmän.

4.4 GDPR- ja tietosuojatietoisuus muissa EU:n maissa

Suurin osa kyselyn vastauksista, jotka tulivat muualta kuin Suomesta, tulivat Belgiasta ja Iso-Britanniasta. Kokonaisuudessaan vastaajia muualta kuin Suomesta oli 32. Näistä vastaajista 85 % oli 18-28-vuotiaita, 9 % 29-39-vuotiaita ja 6 % 61+. Naisia vastanneista oli 59 % ja miehiä 41 %. Heistä 63 % oli opiskelijoita, 28 % työelämässä ja 9 % muussa asemassa. Kaikista ulkomaalaisista kaikki kertoivat tietävänsä edes jotenkin mitä tietosuoja on. Lisäksi 100 % vastaajista oli sitä mieltä, että tietosuoja-asiat ovat enemmän tai vähemmän tärkeitä. Kuitenkaan yksikään ei kokenut, etteivät ne olisi tärkeitä ollenkaan. Kun vastaajilta kysyttiin, ovatko he kiinnostuneita tietosuoja ja -turva-asioista, tasan puolet vastasivat olevansa ehdottoman kiinnostuneita. Vain 13 % kertoi ettei ole. Yllättävää sinällään, 75 % vastaajista ei kuitenkaan ollut kuullut GDPR:stä ja sen voimaantulosta ollenkaan. Suurin osa (56 %) ulkomaisista vastaajista myöskään ei tiennyt kansallisista oikeuksistaan liittyen tietoturvaan. Vain 10 % tiesi täysin ja 34 % tiesi jotenkin.

Kokonaismäärällisesti *Belgiasta* saatiin 16 vastausta. Belgialaisista vastaajista 10 oli naisia ja 6 miehiä. Suurin osa (69 %) oli opiskelijoita ja 25 % työelämässä ja yksi suoritti työharjoittelua. Kaikki opiskelijat olivat yliopisto-opiskelijoita ja työssäkäyvät bisneksen, median, lääketieteen tai opettamisen parissa työskenteleviä. Yksikään belgialainen vastaaja ei kokenut, ettei tietäisi mitä tietosuoja on, ja jopa 31 % tiesi vastausten mukaan täysin. Lisäksi joka ikinen belgialainen piti tietosuoja-asioita ehdottoman tärkeinä ja vain yksi vastaaja jonkin verran tärkeinä. 16:sta vastaajasta vain yksi ei pitänyt tietoturva ja -suoja-asioita kiinnostavina. Kuitenkin 16:sta vastaajasta 13 ei ollut kuullutkaan GDPR:stä tai sen voimaantulosta. Lisäksi belgialaisista vastaajista 63 % ei tiennyt omista oikeuksistaan mitään. Vain kaksi vastaajaa tiesi täysin, neljä taas jotenkuten.

Kokonaismäärällisesti *Iso-Britanniasta* saatiin yhdeksän vastausta. Suurin osa (67 %) vastaajista oli 18-28-vuotiaita. Myös muutama vastaaja sijoittui 29-39 ja 61+-kategorioihin. Naisvastaajia oli kolme ja miehiä kuusi. Britannian vastaukset sijoittuivat täysin ympäri saarivaltiota, kuten alla olevasta taulukosta näkyy. Tämä oli erittäin hyödyllistä siksi, etteivät vastaukset tulleet vain tietyltä alueelta tulevilta henkilöiltä.

4. City you are currently living in

Number of respondents: 9

	Responses
▼	London
▼	Leicester
▼	Salisbury
▼	Birmingham
▼	Aberdeen
▼	Hemel Hempstead
▼	Shropshire
▼	Cheswardine, Shropshire.
▼	Leeds

Kuvio 5 "Vastauskaupungit Iso-Britanniassa" (Webropol)

Britannian vastaajista 45 % opiskeli, 33 % oli työelämässä ja 22 % eläkkeellä. Kaikki Britannian vastaajat tiesivät jollain tasolla mitä tietosuoja on, sekä pitivät lähes yksimielisesti tietoturva- ja -suoja-asioita tärkeinä. Myös suurin osa oli kiinnostunut kyseisistä asioista jollain tasolla, vain kaksi ei ollut ollenkaan kiinnostunut. Britannian vastaajista lähes puolet (44 %) oli kuullut GDPR:stä. Suurin osa (56 %) Britannian vastaajista tiesi myös joissain määrin omat oikeutensa tietosuoja-asioissa.

Yleisesti tuloksista voidaan ulkomaisista vastauksista päätellä siis se, että EU:n muissa maissa ollaan kiinnostuneita tietosuoja-asioista ja pidetään niitä tärkeinä, mutta silti omista kansallisista oikeuksista tietosuojaan liittyen tai GDPR:stä ei juurikaan tiedetä.

Suurin ero löytyi tästäkin opiskelijoiden ja työssäkäyvien välistä. *Ulkomaisista opiskelijoista* 100 % tiesi enemmän tai vähemmän mitä tietosuoja on, 100 % piti sitä enemmän tai vähemmän tärkeänä, 90 % oli asiasta kiinnostuneita, mutta silti 85 % vastaajista ei ollut edes kuullut GDPR:n voimaantulosta.

Työssäkäyvistä ulkomaisista taas 100 % tiesi myös jollain tasolla mitä tietosuoja on, 100 % piti sitä ja siihen liittyviä asioita tärkeinä ja 100 % oli jossain määrin edes asiasta kiinnostuneita, ja siltikin 56 % työssäkäyvistä ei tiennyt asetuksesta. 44 % töissä käyvistä ulkomaalaisista kertoi tietävänsä asetuksen ja sen voimaantulon. Euroopassa siis ollaan kiinnostuneita, mutta tietoisuus GDPR:stä on todella huonolla tasolla ainakin tämän kyselyn otantaryhmässä. Asetuksen soveltamiseen on tämän kirjoitushetkellä aikaa kaksi kuukautta ja viisi päivää.

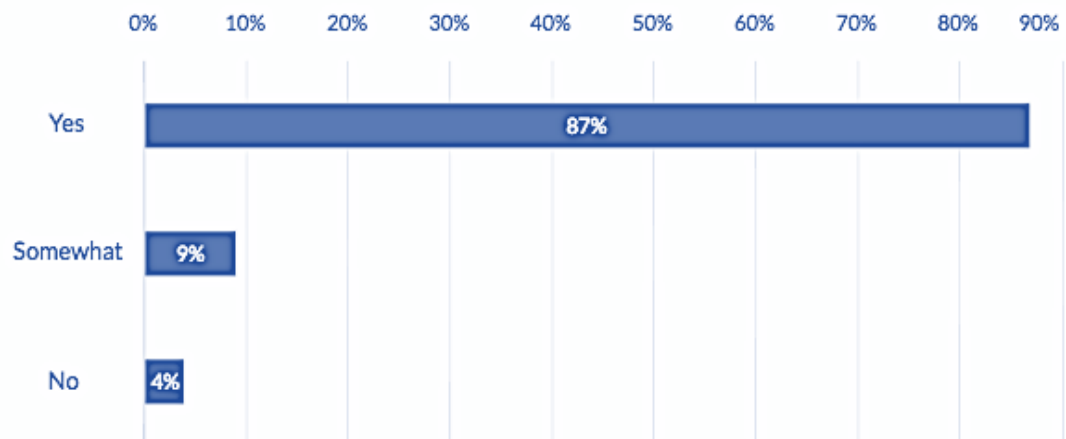
4.5 GDPR- ja tietosuojatietoisuus yrity maailmassa

Kun lähtee vertailemaan kaikista maista saatuja tuloksia pelkkien yritysten kannalta, huomaa sen, että suurin ero on tietotasossa liittyä GDPR:ään.

Vastaajia, jotka olivat kaikista kyselyyn vastanneista maista, mutta työelämässä, oli kaiken kaikkiaan 54. Näistä vastaajista kaikki muut, paitsi yksi henkilö kertoivat tietävänsä mitä on tietosuoja. 96 % vastaajista piti kyseisiä asioita tärkeinä, sekä 91 % oli kiinnostunut näistä asioista. 56 % työssäkäyvistä vastaajista tiesi GDPR:n ja oli kuullut siitä. 15 % vastaajista vastasi suoraan, että tietävät mitä oikeuksia heillä on liittyen tietosuoja-asioihin, 46 % tiesi jotenkin, mutta taaskaan 39 % ei tiennyt oikeuksistaan.

10. Do you consider data privacy matters important in the 21st century?

Number of respondents: 54

Kuvio 6 "Ovatko tietosuoja-asiat tärkeitä 2000-luvulla? (Yrity maailmassa työskentelevät, Webropol)

Selvää on tietenkin se, että alakohtaisia eroja on. Toiset käsittelevät henkilötietoja ja erityisesti arkaluonteista materiaalia päivittäin, toiset eivät juuri ollenkaan. Oma ymmärrys ja tietotaso kasvavat sitä mukaan, kun ymmärtää konkreettisten esimerkkien kautta, minkälaisia esimerkiksi henkilötietojen väärinkäyttöjä on ja kuinka paljon niitä tapahtuu. Erityisesti teknologia-alalla luulisi olevan tietoa siitä, kuinka "helposti" tietoturva vaarantuu ja minkälaisia riskejä digitalisoituvassa maailmassa oikein kohdataan kuukausi-, viikko-, päivä- ja jopa minuuttitasolla. Suodattamalla kyselystä työelämässä olevat *teknologian alalla* työskentelevät vastaajat (11 henkilöä) huomattiin että, heillä on ensinnäkin tietoa siitä, mitä on tietosuoja. Myös yhtä henkilöä lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että tietosuoja-asiat ovat tärkeitä. Taas yhtä henkilöä lukuun ottamatta kaikki vastaajat yksi-

mielisesti olivat kiinnostuneita tietoturva-asioista. Lohduttavaa oli myös huomata, että teknologia-vastaajista edes 64 % oli kuullut GDPR:stä ja sen voimaantulosta. Ja vaikka tälläkään sektorilla ei ollut kehumista omien oikeuksien tietämisestä (36 %), niin kuitenkin tämän kolmasosan lisäksi 18 % tiesi niistä edes jotain.

Kyselyssä oli myös ammattialaa valitessa vaihtoehtona valita kategoria ”bisnes”, jonka sisälle menivät muun muassa kaikki hallinnollinen työ, itse kaupankäynnin parissa työskentely, hallitustasolla työskentely, lakimiehen työ, HR yms. Suodattaessa tämän ammattialan edustajat (joita oli 21 ja vastaajat olivat Suomesta, Belgiasta, Britanniaasta ja Luxemburgista), voinee tuloksista taas huomata sen, että suurimmat erot olivat GDPR-tietämyksen sekä omien oikeuksien tietämisen kanssa. Tämän ammattiryhmän edustajien mukaan he tiesivät melko hyvin, mitä tietosuojaja on (43 % vastasi tietävänsä ja 57 % jotenkuten), 90 % vastaajista piti tietosuojaja- ja -turva-asioita ehdottomasti tärkeinä (10 % jonkun verran), kaikki olivat jollain tasolla kiinnostuneita kyseisistä asioista, mutta merkittävin ero oli huomata, että 76 % tämän ammattialan edustajista tiesi mikä GDPR on. Vain 5 ihmistä koko ryhmästä ei tiennyt asetuksesta. Lisäksi omien oikeuksien tietämisestä muotoiltu kysymys tarjosi vain 9 % negatiivisia vastauksia, joten 91 % tiesi edes jollain tasolla omat oikeutensa. Syy, miksi tämän ammattialan edustajat tiesivät muihin ammattiryhmiin verrattuna suhteellisen paljon asetuksesta, oli varmasti osittain se, että he työskentelevät mahdollisesti päivittäin henkilötietojen kanssa (hallinnollinen työ, juristin työ yms.) ja näin ollen ovat varmasti törmänneet asetuksen nimeen. Kirjoittajana olen sitä mieltä, että jos työskentelee toimistotyössä, eikä ole vielä tähän mennessä asetuksen nimeen törmännyt, on vähintäänkin erikoista.

Myös lääketieteellisellä alalla toimivien vastauksista oli havaittavissa muutama mielenkiintoinen kohta. Vastaajat tulivat ensinnäkin Suomesta ja Belgiasta. 67 % heistä tiesi, mitä tietosuojaja on. Kaikki olivat sitä mieltä, että tietosuojaja ja -turva-asiat ovat tärkeitä kuluvalle vuosisadalle ja 67 % oli myös kiinnostunut näistä asioista. 33 % tiesi mikä on GDPR ja 34 % oli tietoisia omista oikeuksistaan omassa kotimaassaan. Nämä ovat mielenkiintoisia lukuja siinä mielessä, että mikäli vastaajat ovat lääkäreitä tai esimerkiksi farmaseutteja, luulisi heille olevan aivan ensiarvoisen tärkeää tietää mitä muutoksia henkilötietojen käsittelyssä tulee tapahtumaan ja kuinka se vaikuttaa heidän työhönsä. Montaa työtä tai ammattialaa, missä käsiteltäisiin mahdollisesti enemmän arkaluontoista materiaalia ei varmasti ole.

Näiden tuloksien valossa on selvää, että yritysmaailmassa on toki maakohtaisesti eroja kansallisella tasolla tietosuojasäätelyssä. Tavoite on nyt vasta mennä kohti yhteistä ja harmonisoidumpaa sääntelyä, jota kaikki ymmärtäisivät samalla tavalla tai edes tulisivat samoista lähtökohdista, jotta voisivat ymmärtää yhtenevän sääntelyn ja sen tavoitteet. Ylei-

sen tietosuoja-asetuksen päätavoitteita on ensi tilassa kuitenkin yhtenäistää EU:n jäsenmaiden käytäntöjä ja periaatteita ja saada myös yksityishenkilöt tietoisiksi tai enemmän tietoisiksi omista oikeuksistaan. Jos tämän kyselyn tulokset olisivat esimerkiksi muutama vuosi GDPR:n soveltamisen alkamisen jälkeen, asetus oli todennäköisesti epäonnistunut tavoitteessaan, mikäli näin moni olisi edelleen tietämätön GDPR:stä ja erityisesti sen tuomista rekisteröidyn oikeuksista ja tietosuojasta. Näiden tuloksien ja tämän välikartoituksen jälkeen uskon, että tulokset tulisivat olemaan eri, kunhan ihmisten tietämys GDPR:stä kasvaa ja soveltaminen alkaa konkreettisesti.

Isona tekijä tässä on kuitenkin myös se, millä tavalla asiasta puhutaan yrityksissä ja millä aikataululla. Onko työntekijöille tehty selväksi, että asetus todella koskee kaikkia, eikä ole vain joku ”johtotason” asia, mitä valitettavan monella asialla on tapana joutua luokitelluksi sinne. Jos jokainen työntekijä ymmärtäisi yhteyden asetuksen, sen asettamien rajoitusten ja oman työn välillä, tilanne selkeentyisi. Kirjoittaja henkilökohtaisesti toivoo, että joka ikinen yritys, jota asetus koskee tulevaisuudessa, järjestäisi kunnon infotilaisuuden tai muutamankin koko henkilöstölle koskien asetusta ja näin ollen jakaisi tietämystä eteenpäin. Jonkunlainen testi voisi olla kirjoittajan mielestä myös toimiva. Sellainen, jolla kartoitettaisiin henkilön tietämystä esimerkiksi henkilötietojen käsitlemisestä ja säilyttämisestä ja samalla valmistettaisiin henkilökuntaa osastosta tai tiimistä riippumatta tulevaan ja tehtäisiin selväksi, kuinka isosta asiasta on kyse. Niin kuin aiemmin tietoperustaosuudessa mainittiin, asetus ja sen tuomat rajoitteet tulisi nähdä mahdollisuutena uusiin ja positiivisiin muutoksiin, eikä vastoin uhkana ja negatiivisena.

4.6 Yritys X

Yrityshaastattelu toteutettiin isossa kansainvälisessä asiantuntijaorganisaatiossa, jossa myydään asiantuntijapalveluita muun muassa tietoturvaan ja GDPR:n implementointiin liittyen muille yrityksille. Haastateltavana kyseisessä haastattelussa toimi yrityksen in-house legal -osastolta General Counsel -tittelillä työskentelevä henkilö X.

Ensimmäisenä haastateltavalta kysyttiin, mitä konkreettisia muutoksia asetukseen valmistautuminen on tuonut yritykselle. Henkilö X kertoi, että suurimmilta osin prosessi on vielä kesken ja konkreettisia muutoksia on vielä vaikea kertoa, koska isot muutokset tullaan näkemään vasta kun asetuksen soveltaminen astuu voimaan. Suurimpina muutoksina hän kuitenkin alleviivasi erityisesti sen, että käsittelylle konkreettisesti löydetään peruste laista. Talon sisällä isoina muutoksina ovat erityisesti muutokset Yritys X:n ja asiakkaan välisissä sopimuksissa, sekä siinä, että saadaan koko henkilöstölle tieto asetuksen soveltamisesta, ajallaan sekä missä muodossa. Haastateltava kuitenkin mainitsi, että yrityksen sisällä on

tulossa toukokuussa iso kampanja aiheesta, sillä laajuudella, ettei asetuksen soveltamisen aloitus keneltäkään jää huomaamatta. Lisäksi yrityksen sisällä tulee olemaan eLearning asiasta, joka kaikkien on suoritettava. Tämä kuitenkin tulee vasta asetuksen soveltamisen jälkeen, arvioidusti kesäkuussa 2018. Haastateltava mainitsi, että yrityksessä huomaa, että asetus ja sen tuomat muutokset ovat nousseet puheenaiheena ihmisten huulille, mutta tietotaso ei ole vielä kovin korkeaa. Haastateltava kertoi, että ihmiset ovat jopa ihmetelleet saako henkilötietoja käsitellä enää ollenkaan. Yrityksessä haastateltavan mukaan pyritään johto pitämään ensimmäisenä ajan tasalla kaikista asetuksen tuomista muutoksista ja saamaan yrityksessä taso-tasolta tietoisuus kaikille niin, että ohjeistus tulee ylhäältä alaspäin.

Toisena kysymyksenä haastateltavalta kysyttiin, että oliko yrityksellä jo asetuksen voimaantulovuonna 2016 käsitys siitä, kuinka asetuksen soveltamiseen tullaan varautumaan seuraavan kahden vuoden aikana ja mikäli ei, kuinka kauan prosessia on kokonaisuudessaan toteutettu ja miten sitä on suunniteltu. Haastateltava kertoi, että hänellä ei ole tiedossa, että ennen vuoden 2017 toukokuuta olisi tehty mitään suurempaa asetuksen valmistautumiseen liittyvää, mutta jo vuonna 2016 tunnistettiin, että kyseiseen asiaan tulee varautua. Koko prosessi aloitettiin kuulemma nykytila-analyysillä, joka kesti vuoden 2017 loppusyksyyn asti. Tämän jälkeen alkoi implementointivaihe, jossa kartoitettiin erilaisia prosesseja ja järjestelmiä tarkemmalla tasolla asetuksen edellyttämällä tavalla, ja mietittiin, kuinka asetukseen vaatimaan tilanteeseen tultaisiin pääsemään. Tämän jälkeen alettiin tehdä konkreettista suunnitelmaa, joka nähtiin strategiaprosessina. Nyt, muutama kuukausi ennen asetuksen soveltamista, on meneillään suunnitelman laatimisvaihe jolloin yritetään varautua mahdollisimman paljon varauduttavissa olevaan. Toteutusvaihe alkaa ennen asetuksen voimaantuloa ja jatkuu pitkälle, kertoi haastateltava.

Kolmanneksi haastateltavalta kysyttiin, että onko yrityksellä oma tiimi, joka työskentelee sen parissa, että kaikki velvoitteet saadaan yrityksen käytäntöihin muokattua ajallaan. Haastateltava kertoi, että on tiimi, johon kuuluu yksi täysipäiväinen ja osa-aikaisia enemmän auttamassa riskienhallinta- osastolta. Tiimin jäsenenä oleminen vaatii haastateltavan mukaan paljon omaa taustatyötä, mutta tiimin jäsenen on tarkoitus oppia tietosuojaprojekteista myös sellaista, josta olisi myös tulevaisuudessa hyötyä asiakasprojektien kannalta. Neljänneksi henkilö X:ltä kysyttiin, onko yrityksessä määrätty tietosuojavastaava, joka on aloittanut koko prosessin esimerkiksi nykytila-analyysillä. Haastateltava kertoi ettei ole, että hän itse toimii GDPR-vastaavan roolissa, mutta mikäli tietosuojavastaavaa tulevaisuudessa tarvitaan, voisi siinä roolissa toimia esimerkiksi joku ulkopuolinen henkilö, jonka työnkuva perustuu vain ja ainoastaan tietosuojavastaavan rooliin. Haastateltava kertoi, että tämäkin asia tulee täsmentymään vasta kun asetusta aletaan soveltaa ja aletaan

nähdä, tuleeko yrityksensisäisen vastaavan rooli jatkossa kasvamaan ennalta-arvaamattoman suureksi. Hän myös mainitsi, että markkinatilannetta tulee kartoittaa tulevaisuudessa vastaavan roolia ajatellen.

Tärkeimpinä asioina haastateltava tahtoi nostaa haastattelun aikana asetuksesta muun muassa sen, että tieto kaikesta asetukseen liittyvästä tulisi saattaa mahdollisimman laajalle joukolle, tai muuten GDPR:n tavoite EU:n kansalaisten näkökulmasta ei ehkä toteudu. Hän painotti sitä, että kuinka tieto ja kaikki ”guidelinet” saadaan yleiseen käyttöön ja ihmiset alkavat ymmärtää, kuinka asetuksen soveltaminen vaikuttaa kunkin omaan työhön. Haastateltava nosti myös huomiona sen, kuinka asetus tulee tuomaan yritysmaailman ydintoimintaan paljon uusia työmahdollisuuksia ja -kuvioita ja halusi alleviivata sitä, voisiko sekin olla ollut osatavoite asetuksen voimaantulolle. Haastateltava myös pohti, että koko GDPR-prosessi on todella pitkä prosessi, jossa kaikkien relevanttien yritysten on päästävä uskottavaan ja käytännölliseen suunnitelmaan asetuksen tuomista velvoitteista, mutta painotti, että asioita aletaan nähdä vasta kun asetusta sovelletaan. Haastateltava myös kertoi, ettei osaa ollenkaan vielä arvioida, kuinka paljon työtä tulee tuottamaan esimerkiksi se, pyytävätkö rekisteröidyt itsestään tietoja yrityksiltä. Pyyntöihin on asetettu aika jonka sisällä niihin asetuksenmukaisesti tulisi vastata ja tämän laiminlyönnistä voi koitua seuraamuksia. Haastateltavan mukaan vielä ei ole suunnitelmissa tiettyä henkilöä tällaiseen vastaavan rooliin joka vastaisi rekisteröityjen tietojen antamisesta, mutta pyritään siihen, että prosessi olisi kunnossa sellaista varten. Tulevaisuudessa tulee täsmentymään, kuinka niihin vastataan ja missä laajuudessa.

Henkilökohtaisesti haastateltava oli asetuksesta sitä mieltä, että on hyvä, että asetus tuottaa työtä erityisesti Yritys X:lle, mutta korosti kontrastia asetuksen alkuperäisen tavoitteen (yksilön oikeuksien ja vapauksien vahvistamista ja suojaamista) ja kasvavan liiketoiminnan välillä. Haastateltava koki, että yksilön oikeudet sittenkin jäisivät vähemmälle, mutta korosti, että sekin tullaan näkemään tosiasiassa vasta toukokuun lopun jälkeen. Haastateltava halusi myös painottaa, että tämä näkökulma ja tehdyt havainnot tulevat yritys näkökulmasta.

5 Pohdinta

Pohdinta-osiossa pohditaan yleisesti työtä muutamassa eri alakategoriassa. Pohditaan kuinka opinnäytetyön tutkimus onnistui, millaisia päätelmiä siitä saatiin ja mitä niistä oltiin mieltä. Lisäksi pohditaan yleisesti, miten koko työ onnistui ja miten kirjoittaja itse arvioi oppimistaan ja työtänsä, kuin myös ammattiminän kehittymistä.

5.1 Tutkimustulosten vertailu

Kuten aiemmissa kappaleissa sanotaan, *”Empiirisen osion on tarkoitus kertoa, pitääkö kirjoittajan olettamus ihmisten melko huonosta tietotasosta koskien voimaantulevaa asetusta sekä yleisesti tietosuojaa, paikkaansa”*. Lisäksi empiirisessä osuudessa pyrittiin saamaan vastauksia alla oleviin kysymyksiin;

1. minkälaisia maakohtaisia eroja on ihmisten tietotasossa GDPR:ää koskien
2. onko eroja siinä, minkälaisessa asemassa ihminen on sillä hetkellä elämässä (*vrt. opiskelu ja työ*) sekä
3. millaisella mallilla yleisesti EU:n kansalaisten tietämys tietosuojasta on ja onko heillä tietoa omista oikeuksistaan.

Kun tuloksia lähtee katsomaan, huomaa sen, että ihmisten GDPR-tietämyksellä oli maakohtaisia eroja. Suomalaisista vastaajista 53 % ei tiennyt tai ei ollut kuullut GDPR:stä, kun taas ulkomaalaisista vastaajista tämä luku oli 75 %. Belgialaisista vastaajista suurin osa ei ollut kuullut asetuksesta, kun taas esimerkiksi Iso-Britannian vastaajista lähes puolet oli kuullut asetuksesta. Tähän kuitenkin vaikutti vastaajan asema.

Yleisesti suomalaisista vastaajista 39 % vastasi suoraan olevansa kiinnostuneita tietosuoja-asioista, kun taas samainen luku oli ulkomaisilla oli 50 %. Kuitenkin ulkomaiset vastaajat tiesivät huonommin GDPR:stä, vaikka kertoivat olevansa kiinnostuneempia tietoturva- ja -suoja-asioista. Tähän toki vaikuttaa olennaisesti se, että ulkomaisista vastaajista vain 28 % oli työelämässä ja suomalaisilla vastaajilla samainen luku oli 59 %. Kuten jo aiemmin tulosten yhteydessä todettiin, työelämässä olevat tiesivät asetuksesta prosentuaalisesti enemmän, kuin opiskelijat - asuinmaasta riippumatta.

Sukupuoli ei myöskään itsessään merkittävästi vaikuttanut GDPR-tietämykseen, kaikista naisvastaajista edellä mainitusti 39 % tiesi asetuksesta ja miehistä 45 %.

Sukupuolten välillä ei myöskään suomalaisissa vastaajissa ollut merkittäviä eroja. Erot tulivat edelleen asemasta riippuen. Sekä suomalaiset opiskelijanaiset, että -miehet tiesivät siis asetuksesta huonommin, kuin työssäkäyvät miehet ja naiset.

Tuloksista voidaan siis saada tietoperustan kysymyksiin seuraavat vastaukset: yleisesti ottaen, ihmiset tiesivät kyselyn toteuttamishetkellä melko vähän asetuksesta, tai eivät ainakaan niin paljon, kuin luulisi tietävän, erityisesti kun asetuksen päätavoite liitetään yksilön oikeuksiin. Kysely toteutettiin muutama kuukausi ennen asetuksen soveltamisen aloittamista, niin on mahdollista, että tietotaso tulee kasvamaan, kun asetus konkreettisesti rantautuu EU:n kansalaisten elämiin. Tulokset myös osoittivat, että suurimmat erot löytyvät siitä, missä asemassa vastaaja toimi. Työssäkäyvät tiesivät GDPR:stä enemmän kuin opiskelijat.

Kun haluttiin vastausta siihen, kuinka ihmiset tietävät tietosuojasta ja omista oikeuksistaan, nähtiin, että 95 % kaikista vastaajista kertoi, että he tietävät mitä tietosuoja on, joko hyvin tai joten kuten. Pelkästään suomalaisista vastaajista taas 93 % tiesi hyvin tai jotenkuten mitä tietosuoja on. Pelkästään ulkomaisista 100 % kertoi, että he tietävät hyvin tai jotenkuten mitä tietosuoja on. Pieniä eroja oli siis havaittavissa, mutta tuloksissa pitää ottaa myös huomioon se, millä tavalla ihmiset kokevat ”jotenkuten” tai englanniksi ”somewhat” tietämisen tason. Se voi tarkoittaa toisille että tietää tietosuojasta yhden asian ja taas toisille, että osaa kertoa monta asiaa sanatarkasti ja oikein tietoturva-asioista. Yleisesti tuloksia vertaillessa tuli ottaa huomioon monta seikkaa, muun muassa kuinka huolellisesti ja tosissaan ihmiset vastasivat kyselyyn sekä oliko kysymyksissä tulkinvaraa (vaikka se pyrittiin kitkemään pois kysymysmuodoista). Kun tutkittiin, kuinka haastateltavat tiesivät omista maakohtaisista, sen hetkisistä oikeuksistaan, jokaisen maan kaikista vastaajista 56 % kertoi tietävänsä ne hyvin tai jotenkuten. Pelkistä suomalaisista vastaava luku oli 61 %, jotka tiesivät omat oikeutensa hyvin tai jotenkuten. Näitä lukuja katsoen huomaa, ettei tässä ole merkittävää eroa, mutta suomalaiset kokevat tietävänsä omat oikeutensa tietosuoja-asioissa aavistuksen paremmin kuin muissa EU-maissa.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa vastaanotettiin sähköisesti 108 vastausta. Koska lomake oli vastaajien saatavilla vain seitsemän vuorokautta, on mielestäni vastaanotettujen vastauksien määrä kiitettävä. Erityisesti, koska vastauksia saatiin monesta eri maasta.

Vastauksia olisi varmasti vastaanotettu enemmän, jos linkki olisi lähetetty esimerkiksi Haaga-Helian opiskelijoille, motivointipalkintona elokuvalippujen arvonta, mutta se ei ollut tarkoituksenmukaista. Tarkoituksenmukaista tässä työssä kirjoittajalle oli saada kysely lähetettyä mahdollisimman laajalle, kansainväliselle joukolle, ja tämä tavoite toteutui. Tutkimus oli validi, koska se saatiin eteenpäin suuremmalle määrälle vastaanottajia, kun alun perin oletettiin, mutta se myös tuotti paljon analysoitavaa materiaalia kyseisestä aiheesta.

Mikäli työ olisi ollut laajempi, niin työtunnillisesti kuin opintopisteellisestikin, olisi tutkimuksesta saatu isompi melko helposti. Saatavilla olevaa aikaa olisi erityisesti voinut pidentää, mutta myös laajempia kanavia vastauksien saamiseen. Kirjoittajana koen myös, että EU-maihin matkustaminen ja tätä kautta vastausten lisääminen olisi ollut verrattain helppo tapa kasvattaa vastausmääriä. Uskon, että itse tutkijan eli työn tekijän näkeminen antaa monelle henkilökohtaisemman kuvan oman vastauksen tärkeydestä ja näin ollen vastauksia olisi voitu kerätä tutkijan kertoessa saatetta kyselylle ja vastauksien tärkeydelle. Tutkimusta voidaan hyödyntää tarkastellessa melko pienen joukon EU:n kansalaisia tietämystä EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta ja tietosuojasta EU:ssa. Reilun sadan vastaajan kysely toi paljon tärkeää tietoa erityisesti kirjoittajalla, mutta myös muille asiasta kiinnostuneille. Toki määrä, jonka verran vastauksia saatiin on suhteessa Euroopan unionin kansalaisten määrään nähden todella pieni, eikä kerro valtaväestön ajattelusta ja tietotasosta juuri mitään. Vastaukset antoivat kuitenkin suuntaa-antavaa kartoitusta ihmisten tietotasosta EU:ssa, mutta suuria faktoja ei lukujen ympärille voida perustaa. Olennaisesti laajempi kysely olisi varmasti tuonut enemmän vaihtelevuutta tuloksiin, mutta mihin suuntaan, ei voi sanoa. Toki vastausmäärä itsessään olisi kasvanut, mutta myös prosentuaaliset määrät esimerkiksi ihmisten tietämyksestä GDPR:stä olisi voinut lähteä muuttumaan paljonkin. Laajempi kysely olisi ollut mielenkiintoinen toteuttaa, mutta työn laajuuden vuoksi myös tutkimuksen laajuus jäi verrattain suppeaksi. Kyseisessä tutkimuksessa vastaajajoukkoa ei oltu luokiteltu mitenkään ja mikäli kysymysten kerääminen olisi kohdennettu esimerkiksi Pariisiin ja pyydetty vastausta kaikilta vastaantulevilta bisnes-miehiltä tai teknologia-konsulteilta, olisi ihmisten tietotaso ollut varmasti huomattavasti korkeampi erityisesti GDPR:stä kysyttäessä. Tulosten perusteella voidaan päätellä että toisaalta taas esimerkiksi kouluihin täsmennetyt vastausten keräämiset olisivat saattaneet tuoda täysin vastakkaisia, erilaisia vastauksia. Riippuen vastaajajoukon satunnaisuudesta tai ei-satunnaisuudesta olisivat tulokset voineet muuttua radikaalistikin.

Suuremman kaavan kysely olisi voinut olla hyödyllisempi erityisesti oikeustieteen ja politiikan maailmassa, mutta kyseisessä mittakaavassa tulokset ja työ itsessään palvelevat lähinnä asiasta kiinnostuneita yksityishenkilöitä ja osaa yrity maailmasta. Suurempi ja laajempi tutkimus olisi ollut myös erilailla ”vakavasti otettava”, kun tuloksia voitaisiin pitää suuremman joukon valtaosan mielipiteenä, eikä vain noin 100 henkilön ”satunnaisina mielipiteinä”. Tutkimuksen luotettavuutta ei kuitenkin voida peilata automaattisesti vain tutkimuksen kokoa ja laajuutta vasten, vaan myös ajatella, että kyseinen satunnainen/ ei-satunnainen henkilöotanta on voinut olla hyvinkin valtaväestön mielipidettä edustava.

Työn empiirisen osuuden laadullisessa osuudessa, eli henkilöhaastattelussa pyrittiin saamaan tarkka ja ajankohtainen kuvaus, ison kansainvälisen yrityksen sisältä GDPR:n valmisteluprosessista. Yritys on kansainvälisesti erittäin tunnettu ja haastateltu henkilö lähimpänä asetuksen implementointia, mikä tarkoittaa sitä, että haastattelun vastaukset ja mietteet ovat yleistettävissä ainakin asiantuntijaorganisaatioihin, ehkä myös joihinkin samankokoisiin yrityksiin, joiden ydintehtävänä olisi samankaltainen bisnes. Olisi ollut mielenkiintoista saada enemmän haastatteluja työhön, mutta valitettavasti resurssit eivät riittäneet tähän. Mieliä olisi voinut olla suuriakin eroja, erityisesti jos haastattelut olisi kohdennettu eri kokoihin ja toimialalla toimiviin yrityksiin.

5.3 Tutkimuksen johtopäätökset

Tutkimustulokset eivät olleet kirjoittajalle suuri yllätys. Oletuksena oli, että osa ihmisistä tietää asetuksesta ja sen soveltamisesta, mutta oli myös todennäköistä, että mikäli henkilö ei ole työelämässä ja ei esimerkiksi opiskele alaa, missä GDPR:ään olisi törmännyt, ei välttämättä ole kuullut asetuksesta ollenkaan. Yleisoletuksena oli se, että ihmisten tietotaso asetuksesta on melko huonolla mallilla.

Tutkimus oli verrattain pieni, mutta johtopäätöksinä tuloksista voidaan todeta ainakin jollain tavalla se, että työelämässä olemisen ja tietosuoja-asioiden kanssa toimiminen altistavat ihmiset GDPR-tietämykselle, mutta opiskelijan elämään ei asetus juurikaan ole vaikuttanut. Toisin sanoen asetus tulee vaikuttamaan, mutta yksityishenkilöt eivät ole vielä asiasta tietoisia. Asia ei tullut siis yllätyksenä, koska kirjoittajakin oli lähes pimennossa asiasta ennen vuoden 2017 marraskuuta.

Tutkimuksessa olisi kiva ollut olla jotain vertailupohjaa toisiin samankaltaisiin (esimerkiksi aikaisemmin tehtyihin) tutkimuksiin, mutta sellaisia ei juuri löytynyt. GDPR on aiheena kuitenkin vielä suhteellisen nuori ja tulee varmasti jatkossa tuottamaan itsestään enemmän materiaalia erilaisten aineistojen muodossa. Kun asetuksen sovellus ja sen tuomat muutokset muokkautuvat yritysten käytäntöihin ja ihmiset alkavat ymmärtää, mitä muutoksia asetus oikeasti toi, on varmaa, että tutkimuksia aiheesta aletaan tehdä. Näen erittäin todennäköisenä, että samaisesta aiheesta voisi tehdä uuden tutkimuksen tai esimerkiksi opinnäytetyön muutaman vuoden päästä, vertaillen esimerkiksi asioita, kuinka ne ovat muuttuneet asetuksen soveltamisen myötä.

Tutkimus toi uutta tietoa tavalla, jolla saatiin yleiskatsaus noin satahenkiseen, melko suppeaan joukkoon EU:n kansalaisten GDPR-tietämyksestä. Tieto tutkimuksesta on hyödyllistä lähes kenelle tahansa, joka asuu jossain EU:n jäsenmaassa tai muuten vain yleistietona, vaikka ei olisikaan EU:n kansalainen. Määrällisesti tutkimus ei ollut suuri, eikä tuo

sitä ultimaattista totuutta ihmisten tietämisestä, mikäli sellaista on edes olemassa, johon voitaisiin perustaa esimerkiksi lehtiartikkeleja, vertailuja tms. mutta tämän kokoisesta kyselystä olisi helppo lähteä suurentamaan tutkimusta, mikäli tavoitteena olisi esimerkiksi teettää tutkimus, joka kartoittaa aivan eri luvuissa samoja aiheita kun kyseisessä tutkimuksessa. Tulokset voisivat olla aivan erilaiset esimerkiksi 10 000 vastaajalla. Toki tällaista ei voi tietää etukäteen ja kyseinen pieni tutkimus on voinut tuoda hyvinkin keskimääräisesti paikkaansa pitävää tietoa tutkituista kysymyksistä, eivätkä tulokset välttämättä muuttuisikaan vastausmäärien kymmen- tai satakertaistuessa.

Uskon, että yksityishenkilöiden EU:ssa on välillä vaikea ymmärtää, että koska he ovat Euroopan unionin kansalaisia, koskee heitä kaikkia oikeasti yhteiset säännöt ja EU:n kansalaisten perusoikeudet (Euroopan unioni, ihmisoikeudet 2018.) Perehtymällä EU:n sääntelyyn, alkaa paremmin ymmärtämään sen, että elämme samassa unionissa, jossa monimutkaisella sääntelyllä on pohjimmiltaan yhdistävä tarkoitus.

5.4 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyö oli aikamoinen prosessi. Koko työn tekemiseen menee toisilla puoli vuotta ja toisilla muutama kuukausi. Kumpikin aika riittänee, mikäli aihe kiinnostaa kirjoittajaansa ja se tulee näkymään ja huokumaan työstä. Riippuu todella paljon, kuinka paljon aikaa on muun elämän ohella valmis kirjoittamiseen käyttämään. Nyt valmiin opinnäytetyön kanssa voin sanoa, että koko prosessin tekeminen hieman yli kahdessa kuukaudessa oli aikamoinen urakka työssä käymisen ja muun koulun ohella, mutta se oli mahdollista.

Olen tyytyväinen työhöni ja työpanokseeni. Kaiken a ja o oli huolellinen suunnittelu ja aikatauluttaminen, ja kaikki valmistautuminen (jopa psyykkisesti) ennen konkreettisen kirjoittamisen aloittamista. Tekeminen piti aikatauluttaa tarkasti ja oikeasti ymmärtää, mitä tavoitteita piti saavuttaa mihinkin mennessä. Hyvin suunniteltu aikataulu oli ehdoton asia näin lyhyen aikavälin tekemisessä, muuten työn proaktiivisesta eteenpäin viemisestä ei olisi tullut mitään.

Lisäksi itselleni erityisen tärkeä seikka oli se, että aihe oli ehdottomasti omaa sydäntä lähellä sekä, kasvatti matkan varrella kiinnostusta aiheeseen, sekä tutkimusongelmiin.

Koen, että prosessin tuli olla opettava, niin itse kontekstissa, kuin myös matkana ammatilliseen minään. Halusin, että työ kuvastaa sitä, mitä haluan tulevaisuudeltani, mihin tunnen intohimoa, sekä että siitä huokuisi haastavuuden kautta motivaatio kirjoittamiseen.

En aloittanut itse opinnäytetyöprosessiin valmistautumista kuitenkaan kovin aikaisin. Koko edeltävät kolme ja puoli opiskeluvuotta ajattelin, että ”kyllä sitä sitten ehtii”, kunnes olinkin

pisteessä jossa tajusin, että kirjoittaminen olisi jo tullut aloittaa. En kuitenkaan koskaan ollut ajatellut, että kirjoitan ”vain jostain aiheesta”, vaan halusin, että aihe herättää minussa sen tunteen, että tiedän että tämä on juuri minun aiheeni. Sen kyseinen aihe teki. Heti prosessin alussa kun aloin maistella sanaa ”GDPR” suussani, alkoi se kiehtoa minua hieman pelottavalla tavalla. Tiesin, että aihe on juuri minulle, kun ihmiset alkoivat kommentoida, kuinka vaikean aiheen olen valinnut. Sillä hetkellä tiesin, että GDPR on se juttu ja teen siitä kiitettävän opinnäytetyön.

5.5 Oman oppimisen arviointi

Olen ylpeä omasta tekemisestäni ja kaikesta oppimastani. Lähdin muiden ulkopuolisten mielipiteiden perusteella ”vaikeaan” ja erikoisia kommentteja herättävään aiheeseen, mutta olen tyytyväinen siihen, kuinka kaikki lopulta meni ja kuinka paljon aiheesta opin reilussa kahdessa kuukaudessa. Asiassa on kuitenkin myös kääntöpuoli. En suosittelisi kenellekään näin haastavasta aiheesta työn tekemistä reilussa kahdessa kuukaudessa, erityisesti jos koulun ohella on käytävä töissä. Minulla on tapana ajatella, että pystyn mihin vain, ja siksi en osannut kauhistua aikataulusta aluksi, mutta näin jälkeinpäin mietittynä talvi ja alkukevät olivat todella stressaavia, mutta pakon edessä uskon että kaikki on mahdollista, kun vain siihen mielentilaan saa itsensä. Lähdin tutustumaan aiheeseen melkein täydestä tietämättömyydestä ja siinä vaiheessa kun 99 artiklaisesta asetuksesta oli luettu puolet, alkoi hieman jännittää opiskeltavan aineiston laajuus. Siinä vaiheessa hetken mietin, onko aihe liian vaikea, mutta en ole luonteeltani luovuttaja ja se mitä aloitettiin, vietiin siis myös kunnialla loppuun.

Tiesin jo aihetta valitessa, että tämä aihe tulee olemaan hyödyllinen niin oman kuin uratulevaisuuttakin ajatellen ja en voisi olla iloisempi siitä, kuinka paljon opin GDPR:stä ja EU:n lainsäädännöstä sekä tietosuojasta. GDPR tulee työllistämään tulevaisuudessa enemmän tai vähemmän (todennäköisesti enemmän) ja asian tunteminen ei mitenkään voi olla negatiivinen asia.

Kirjoittajana näin ammatillisen kasvuni selkeästi työn edetessä. Tutkimus oli ensimmäinen, jota olen koskaan tehnyt itse ja olen ehdottomasti itsevarmempi tekemään vastaavia jatkossa. Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta olisi pilvin pimein, ja työn tekeminen antoi todella kattavan pohjatiedon, kuinka ammatillista, tutkivaa minua voi tästä eteenpäin lähteä kehittämään. Opinnäytetyöprosessi oli pitkälti itseopeteltava, siihen ei juurikaan valmistanut mitään muu kuin ohjaajalle esitetyt kysymykset ja sitä kautta saadut vastaukset.

Kun katson kolme ja puoli vuotta taaksepäin elämääni, jolloin aloitin opinnot Haaga-Heliassa, niin en olisi koskaan uskonut että olisin saanut aikaan reilussa kahdessa kuukaudessa opinnäytetyön näin haastavasta aiheesta. Ammatti minäni on kasvanut suunnattomasti viimeisien vuosien aikana ja opinnäytetyö oli piste i:n päälle ammatillisessa kasvussani. Koen, että olisin valmis ja kypsä työelämään, jos kyseinen ammatti olisi se, mihin haluaisin jäädä tällä hetkellä.

Lähteet

8 vinkkiä, joilla yrityksesi voi valmistautua yleiseen tietosuoja-asetukseen (GDPR) 2018. Luettavissa: <https://www.visma.fi/blog/8-vinkkia-joilla-yrityksesi-voi-valmistautua-yleiseen-tietosuoja-asetukseen-gdpr/>. Luettu: 14.3.2018.

Andreasson, A., Koivisto, J. & Ylipartanen, A. 2016. Tietosuojakäsikirja johdolle. Tietosanom Oy. Helsinki.

Andreasson, A., Riikonen, J. & Ylipartanen, A. 2017. Osaava tietosuojavastaava. Tietosanom Oy. Helsinki.

Artikla 2014. Luettavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Artikla>. Luettu 14.3.2018

Bell, J & Waters, S. 2014. Doing you research project – a guide for first-time researchers. McGraw-Hill Education. Berkshire. Luettavissa: [https://ezproxy.haaga-he-
lia.fi:2169/readonline/9780335264476](https://ezproxy.haaga-he-
lia.fi:2169/readonline/9780335264476). Luettu: 26.3.2018

EU Yleinen tietosuoja-asetus Sisältö 4.5.2016. Luettavissa: <http://www.privacy-regulation.eu/fi/index.htm>. Luettu: 29.1.2018

EU:n oikeus 2018. Luettavissa: https://europa.eu/european-union/law_fi. Luettu: 12.2.2018.

EU:n strategia. Ei päivätty. Luettavissa: <http://europaparlamentti.info/fi/arvot-ja-tavoitteet/tavoitteet/>. Luettu 21.2.2018.

EU:n tietosuoja-asetus tulee – valmistaudu ajoissa 2016. Luettavissa: <https://kauppamari.fi/2016/03/31/eun-tietosuoja-asetus-tulee-valmistaudu-ajoissa/>. Luettu 8.3.2018.

EU:n tietosuoja-asetus vaatii isot muutokset – suuri osa yrityksistä ei varautunut 2017. Luettavissa: <https://www.tekniikkatalous.fi/tpaiva/eu-n-tietosuoja-asetus-vaatii-isot-muutokset-suuri-osa-yrityksista-ei-varautunut-6630447>. Luettu: 14.3.2018

EU:n Tietosuojauudistus 2017. Luettavissa: <http://www.tietosuoja.fi/fi/index/euntietosuojauudistus.html>. Luettu: 12.2.2018

EU:n tietosuojauudistus ja sen kansallinen täytäntöönpano 20.12.2017. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/EUn-tietosuojauudistus.aspx. Luettu 20.1.2018.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) muuttaa kansalliset käytännöt 2018. Luettavissa: <https://opitietosuoja.fi/index.php/fi/56-lainsaadaentoe/lait/eun-tietosuoja-asetus/23-tuleva-eu-n-tietosuoja-asetus>. Luettu: 20.1.2018

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) täytäntöönpano – uusi tietosuojalaki 2018. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/EUn-tietosuojauudistus/Sivut/EUn-yleinen-tietosuoja-asetus.aspx. Luettu: 26.3.2018

Euroopan komissio 2018. Luettavissa: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_fi. Luettu: 12.2.2018.

Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2016/679 4.5.2016. Luettavissa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>. Luettu: 19.1.2018.

Euroopan unioni. Ei päivätty. Luettavissa: <http://europaparlamentti.info/fi/Euroopan-unioni/>. Luettu: 23.2.2018

Euroopan unioni, ihmisoikeudet. 2018. Luettavissa: https://europa.eu/european-union/topics/human-rights_fi. Luettu: 10.4.2018.

Euroopan unionin historia. Ei päivätty. Luettavissa: <http://europaparlamentti.info/fi/Euroopan-unioni/historia/>. Luettu: 21.2.2018

Euroopan unionin perusoikeuskirja (eurooppaoikeus) 2015. Luettavissa: [http://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:Euroopan_unionin_perusoikeuskirja_\(eurooppaoikeus\)](http://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:Euroopan_unionin_perusoikeuskirja_(eurooppaoikeus)). Luettu: 26.3.2018

Euroopan unionin perusoikeuskirja 2012/C 326/02

Euroopan Unionin toimintaperiaatteet. Ei päivätty. Luettavissa: <http://europaparlamentti.info/fi/Euroopan-unioni/toimintaperiaatteet/>. Luettu: 29.1.2018

GDPR tulee – oletko valmis? 2017. Luettavissa: <https://www.hpp.fi/2017/09/28/gdpr-tulee-oletko-valmis/>. Luettu: 15.3.2018

Guide to General Data Protection Regulation / Children 02/2018. Luettavissa: <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/applications/children/>. Luettu: 14.2.2018.

Hallituksen esitys HE 9/2018 vp

Henkilötietojen suojaaminen, tiivistelmä asiakirjasta <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/AUTO/?uri=celex:32016R0679> 2016. Luettavissa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/LSU/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.119.01.0001.01.FIN. Luettu: 10.2.2018

Henkilötietolaki 22.4.1999/523

<https://opitietosuoja.fi/index.php/fi/56-lainsaadaentoe/lait/eun-tietosuoja-asetus/23-tu-leva-eu-n-tietosuoja-asetus>. Luettu: 20.1.2018

Itewiki / EU:n tietosuoja-asetus GDPR uhkaa miljoonasanktioilla – tässä 8 tärkeintä vaatimusta 2017. Luettavissa: <https://www.itewiki.fi/blog/2017/01/eun-tietosuoja-asetus-gdpr-uhkaa-miljoonasanktioilla-tassa-8-tarkeinta-vaatimusta/>. Luettu: 1.3.2018

Kuusi syytä henkilötietojen käsittelyyn. Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/yritystoiminnan-abc/yrittajan-tietosuojaopas/kuusi-syyta-henkilotietojen-kasittelyyn>. Luettu: 26.2.2018

Käytännessä edistetään hyvää tietojenkäsittelytapaa 2018. Luettavissa: [https://www.minilex.fi/a/kaytannesaannoilla-edistetään-hyvää-tietojenkäsittelytapaa](https://www.minilex.fi/a/kaytannesaannoilla-edistetaan-hyvaa-tietojenkasittelytapaa). Luettu: 12.2.2018.

Lainlaatijan EU-opas 2012, päivitetty 2017. Luettavissa: <http://eu-opas.finlex.fi/1-eu-oikeus-osana-suomen-oikeusjarjestysta/1-2/>. Luettu: 1.3.2018.

OM 2017. Oikeusministeriö. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietintö. Mietintöjä ja lausuntoja 35/2017. Oikeusministeriö, Helsinki, 2017. Luettavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80098/OMML_35_2017_EUn_yleinen_tietosuoja.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 8.3.2018

Mikä on oikeushenkilö? 2018. Luettavissa: <https://www.minilex.fi/a/mika-on-oikeushenkilö>. Luettu: 12.2.2018.

Mitä jokaisen kuuluu tietää EU:n uudesta tietosuojasetuksesta 2018. Luettavissa: <https://findwise.com/en/gdpr-fi>. Luettu: 31.1.2018

OM 2017. Oikeusministeriö / Tietosuojavaltuutetun toimisto. Miten valmistautua EU:n tietosuojasetukseen? Opas. Selvityksiä ja ohjeita 04/2017. Oikeusministeriö, Helsinki 2017. Luettavissa: http://www.tietosuoja.fi/material/attachments/tietosuojavaltuutettu/tietosuojavaltuutetuntoimisto/oppaat/1Em8rT7IF/Miten_valmistautua_EUn_tietosuoja-asetukseen.pdf. Luettu: 5.3.2018.

Pakottava sääntely ja sen vastaiset toimet 2015-2018. Luettavissa: [https://www.minilex.fi/a/pakottava-sääntely-ja-sen-vastaiset-toimet](https://www.minilex.fi/a/pakottava-saantely-ja-sen-vastaiset-toimet). Luettu: 26.2.2018.

Perussopimus. Ei päivätty. Luettavissa: <http://europaparlamentti.info/fi/Euroopan-unioni/Perussopimus/>. Luettu: 21.2.2018.

Pohjoismaiden kuluttaja-asiamiehet korostavat digiajan kuluttajansuojan tärkeyttä 9.5.2017. Luettavissa: <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/Tiedotteet/2017/pohjoismaiden-kuluttaja-asiamiehet-korostavat-digiajan-kuluttajansuojan-tarkeytta/>. Luettu: 8.2.2018

Rikoslaki 19.12.1889/39

Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731

Tietosuoja 2018. Luettavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Tietosuoja>. Luettu: 1.3.2018.

Tietosuoja kannattaa nähdä menestystekijänä 11/2016. Luettavissa: <http://www.teknologiainfo.com/digitalisaatio/tietosuoja-kannattaa-nahda-menestystekijana>. Luettu: 8.2.2018.

Tietosuojasetus for dummies – 10 askeleen ohjelma 2016. Luettavissa: <https://www.asml.fi/blogi/tietosuoja-asetus-10-pointtia/>. Luettu: 1.3.2018.

Tietosuojavaltuutetun toimisto, Mitä tietosuojalla tarkoitetaan 2013. Luettavissa: <http://www.tietosuoja.fi/fi/index/lapsillejanuorille/mitatietosuojallatarkoitetaan.html>. Luettu: 1.3.2018.

Vahti-ohjeet 2016. Rekisteröidyn oikeudet. Luettavissa: <https://www.vah-tiohje.fi/web/guest/rekisteroidyn-oikeudet>. Luettu: 22.3.2018.

Yleistä tietosuojasta 2016. Luettavissa: <https://opitietosuojaa.fi/index.php/fi/aloitus/tietosuoja>. Luettu: 1.3.2018.

Yritystoiminta/Kuluttajansuoja. Luettavissa: <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/kuluttajansuoja>. Luettu: 21.2.2018

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake Webropol

Data privacy in EU and The General Data Protection Regulation (GDPR)

- Age:
 - 0-20
 - 21-30
 - 31-40
 - 41-50
 - 51-60
 - 61->
- Gender:
 - Female
 - Male
- EU country of residence: Choose
- City you're currently living in: Choose
- Current position:
 - Student -> Current place for studies?
 - Working full-time - > Field of work?
 - Other
->what
- Do you know what is data privacy?
 - Yes
 - Somewhat
 - No
- Do you consider data privacy issues important in the 21st century?
 - Yes
 - Somewhat
 - No
- Are you interested in data privacy issues?
 - Yes
 - Somewhat
 - No

- Have you heard about the General Data Protection Regulation (GDPR) which is considering data privacy and which will be in force 25th May 2018 in all EU member states?:

YES -> -> Tell briefly about your knowledge of the regulation:
-> Are you aware of your rights as a natural person regarding data privacy issues in your country?
- Yes
- Somehow
- No

NO-> -> Are you aware of your rights as a natural person regarding data privacy issues in your country?
- Yes -> tell briefly what do you know
- Somehow
- No

Liite 2. Haastattelulomake Yritys X

Kysymyksiä yritykselle:

1. Mitä konkreettisia muutoksia asetukseen valmistautuminen on tuonut verrattuna aiempaan toimintaan?
2. Oliko yrityksellä jo lain voimaantulovuonna 2016 käsitys strategiasta, kuinka asetuksen soveltamiseen valmistaudutaan ja kauanko nykyisellään prosessia on toteutettu?
3. Onko yrityksessä oma tiimi joka työskentelee säännöllisesti asian parissa ja onko työtä ollut paljon (joko asiakkaiden kanssa tai omassa työssä)?
4. Onko yritykselle tarve määrätä tietosuojavaltuutettu/vastaava esimerkiksi nykytila-arvion kartoittamiseen tai onko sellainen jo määrätty?
(yrityksen keskeiset tehtävät edellyttävät rekisteröityjen laajamittaista ja järjestelmällistä seurantaa tai laajamittaista arkaluonteisten tietojen käsittelemistä)
5. Näetkö yleisesti asetuksen uhkana vai mahdollisuutena ja miksi?